

Latvijas
Universitātes
78. starptautiskā
zinātniskā
konference

BIBLIOTĒKZINĀTNES UN INFORMĀCIJAS ZINĀTNES SEKCIJA

Tēžu krājums

Latvijas
Universitātes
79. starptautiskā
zinātniskā
konference

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

**Latvijas Universitātes
78. starptautiskā zinātniskā konference**

**Latvijas Universitātes
79. starptautiskā zinātniskā konference**

BIBLIOTĒKZINĀTNES UN INFORMĀCIJAS ZINĀTNES SEKCIJA

Tēžu krājums

Latvijas Universitātes 78. starptautiskā zinātniskā konference. Latvijas Universitātes
79. starptautiskā zinātniskā konference. Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes
sekcija : tēžu krājums / sastādītāja Mārīte Saviča. – Rīga : Latvijas Universitātes
Akadēmiskais apgāds, 2021. – ISBN 978-9934-18-676-9 (PDF).

Sastādītāja: Mārīte Saviča
Literārais redaktors: Oskars Lapsiņš
Maketētāja: Baiba Lazdiņa

© Tēžu autores, 2021
© Latvijas Universitāte, 2021

ISBN 978-9934-18-676-9 (PDF)
<https://doi.org/10.22364/luszk.78-79.bibiliz.tk>

SATURS

Latvijas Universitātes 78. starptautiskās zinātniskās konferences programma	5
Latvijas Universitātes 79. starptautiskās zinātniskās konferences programma	7
Sandra Cīrule	
Lasītāja portrets Latvijā: vēsture un mūsdienas	8
Vēsma Klūga	
Pārskats par lasītāju apkalpošanu Latvijas Universitātes Bibliotēkā padomju periodā	10
Anžela Avdeikina, Valija Liepkalne	
Latvijas Valsts universitātes fakultāšu bibliotēku vēsturiskā attīstība no 1944. līdz 1990. gadam	12
Ilona Vēliņa-Švilpe	
Latvijas Valsts universitātes tehnisko fakultāšu bibliotēkas pārmaiņu krustcelēs – 20. gadsimta 50. gadi	14
Ilga Mantiniece	
Grāmatu likteņi gadu ritējumā	16
Ilga Rampāne	
Latvijas Universitātes Bibliotēka – flagmanis bibliotēku automatizācijā Latvijā	18
Sandra Fomina	
Ieskats Latvijas Universitātes Bibliotēkas publikācijās (1919–2019)	20
Maija Škapare	
Latvijas Valsts Universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes nodaļas studentu diplomdarbi (1950–1980)	22
Daina Pakalna, Baiba Holma	
Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas programmas ceļā uz akreditāciju	24
Daina Gavare	
Latvijas Universitātes Bibliotēkas sadarbības iespējas gadsimta griezumā. 1919–2019	26
Aiga Pīķe	
Latvijas Bibliotekāru biedrības organizētie profesionālie pieredzes apmaiņas pasākumi (1989–2018)	28
Rīta Alkšbirze	
Latvijas Universitātes Bibliotēkas sociālo mediju satura analīze (Facebook.com)	30
Liene Viļuma	
Lietotāju iesaiste Latvijas Universitātes portāla taksonomijas izveidē	32
Gīta Rozenberga, Aija Uzula	
Atvērtā zinātne: Latvijas zinātniskās sabiedrības viedoklis, priekšrocības, šķēršļi un vajadzības	34

Baiba Īvāne	
Bibliotēku ēkas un vietas identitāte. Teorētisks ieskats	36
Vēsma Klūga	
Latvijas Universitātes Bibliotēkas leģenda Henriks Novackis (1915–1973)	38
Ilga Mantiniece	
Latvijas Universitātes Bibliotēkas pirmskara perioda resursi	40
Daina Gavare	
Diplomdarbu kolekcijas (1920–1944) izvērtējums Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājumā	42
Ieva Bekmane	
Lasītāju klubi Latvijas publiskajās bibliotēkās	44
Lelde Kiopa	
Bibliotēku mobilo lietotņu funkcijas	46
Marta Liepa	
<i>Primo Discovery</i> Latvijas Universitātē: studējošo lietošanas paradumi	48
Baiba Holma	
Bibliotēkāju digitālo prasmju pašnovērtējums	50
Daina Pakalna	
Darba devēju prasības bibliotēku darbiniekiem	52
Sandra Cīrule	
Lasīšanas pētījumos izmantotās teorijas	54
Santa Dargē	
Pētījumi par cilvēku informacionālo uzvedību krīzes situācijās	56
Baiba Īvāne	
Jelgavas pilsētas bibliotēkas mājvietas 20. gadsimta pirmajā pusē. Zināmais un neapzinātais	58

Latvijas Universitātes

78. starptautiskā zinātniskā konference

Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes sekcija

2020. gada 26. augustā

Microsoft Teams vidē

PROGRAMMA

Sēdes vadītājas: Mārīte Saviča, LU Bibliotēkas direktore

Baiba Holma, LU Sociālo zinātņu fakultātes asociētā profesore

8.30–9.00	Reģistrēšanās	
9.00–12.00	Sēdes vadītāja: Mārīte Saviča	
	Sandra Cīrule	Lasītāja portrets Latvijā: vēsture un mūsdienas
	Vēsma Klūga	Pārskats par lasītāju apkalpošanu Latvijas Universitātes Bibliotēkā padomju periodā
	Anžela Avdeikina Valija Liepkalne	Latvijas Valsts universitātes fakultāšu bibliotēku vēsturiskā attīstība no 1944. līdz 1990. gadam
	Ilona Vēliņa-Švilpe	Latvijas Valsts universitātes tehnisko fakultāšu bibliotēkas pārmaiņu krustcelēs – 20. gadsimta 50. gadi
	Ilga Mantiniece	Grāmatu likteņi gadu ritējumā
	Ilga Rampāne	Latvijas Universitātes Bibliotēka – flagmanis bibliotēku automatizācijā Latvijā
	Sandra Fomina	Ieskats Latvijas Universitātes Bibliotēkas publikācijās (1919–2019)
12.00–13.00	Pārtraukums	

13.00–16.00	Sēdes vadītāja: Baiba Holma	
	Maija Škapare	Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes nodaļas studentu diplomdarbi (1950–1980)
	Baiba Holma Daina Pakalna	Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas programmas ceļā uz akreditāciju
	Daina Gavare	Latvijas Universitātes Bibliotēkas sadarbības iespējas gadsimta griezumā. 1919–2019
	Aiga Piķe	Latvijas Bibliotekāru biedrības organizētie profesionālās pieredzes apmaiņas pasākumi (1989–2018)
	Rita Alkšbirze	Latvijas Universitātes Bibliotēkas sociālo tīklu saturu analīze (Facebook.com)
	Liene Viļuma	Lietotāju iesaiste Latvijas Universitātes portāla taksonomijas izveidē
	Gita Rozenberga Aija Uzula	Atvērtā zinātne: Latvijas zinātniskās sabiedrības viedoklis, priekšrocības, šķēršļi un vajadzības
	Baiba Īvāne	Bibliotēku ēkas un vietas identitāte. Teorētisks ieskats

Latvijas Universitātes

79. starptautiskā zinātniskā konference

Bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes sekcija

2021. gada 31. martā

Microsoft Teams vidē

PROGRAMMA

Sēdes vadītājas: Mārīte Saviča, LU Bibliotēkas direktore
Daina Pakalna, Latvijas Universitātes
Sociālo zinātņu fakultātes docente

9.00–12.00	Sēdes vadītāja: Mārīte Saviča, LU Bibliotēkas direktore	
	Vēsma Klūga	Latvijas Universitātes Bibliotēkas leģenda Henriks Novackis (1915–1973)
	Ilga Mantiniece	Latvijas Universitātes Bibliotēkas pirmskara perioda resursi
	Daina Gavare	Diplomdarbu kolekcijas (1920–1944) izvērtējums Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājumā
	Ieva Bekmane	Lasītāju klubi Latvijas publiskajās bibliotēkās
	Lelde Kiopa	Bibliotēku mobilo lietotņu funkcijas
	Marta Liepa	<i>Primo Discovery</i> Latvijas Universitātē: studējošo lietošanas paradumi
12.00–13.00	Pārtraukums	
13.00–14.40	Sēdes vadītāja: Daina Pakalna, Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes docente	
	Baiba Holma	Bibliotekāru digitālo prasmju pašnovērtējums
	Sandra Cīrule	Lasīšanas pētījumos izmantotās teorijas
	Daina Pakalna	Darba devēju prasības bibliotēku darbiniekiem
	Santa Darģe	Pētījumi par cilvēku informacionālo uzvedību krīzes situācijās
	Baiba Īvāne	Jelgavas pilsētas bibliotēkas mājvietas 20. gadsimta pirmajā pusē. Zināmais un neapzinātais

LASĪTĀJA PORTRETS LATVIJĀ: VĒSTURE UN MŪSDIENAS

Sandra Cīrule

Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa, Latvija

sandra.cirule@lu.lv

Šā temata izvēli ietekmēja autores darbs publiskajā bibliotēkā un Informācijas un bibliotēku studiju nodaļā, iepazīšanās ar dažādiem lasīšanas un lasītāju kontingenta pētījumiem un diskusijām par pētījumu ticamību (Daugavietis, 2017; Merga, 2018), kā arī daži stereotipi par lasīšanu un lasītāju kontingenta sastāvu, īpaši publiskajās bibliotēkās.

Šā pētījuma apskata mērķis bija noskaidrot, kā mainīties Latvijas lasītājs, viņa lasīšanas gaume un paradumi gandrīz gadsimta garumā gan saistībā ar publiskajām bibliotēkām, gan ārpus tām.

Kāds ir Latvijas lasītāja portrets?

Salīdzinot dažādos laikos veikto pētījumu vēstījumus, atklājas interesantas paralēles, kas ļauj izveidot nosacītu latviešu lasītāja portretu cauri laikiem un sabiedrības formācijām. Tajos ļoti labi redz lasītāju, lasāmvielu tā laika publiskajās bibliotēkās un to, kā lasītāji dažādos laikos apmierina savas lasīšanas vajadzības, arī publisko bibliotēku kontekstā.

Tika aplūkoti šādu lasīšanas pētījumu galvenie rezultāti:

- Latvijas pilsētu bibliotēkas (Caune, 1924);
- Lasītājs, literatūra, bibliotēkas (Liventals, 1926);
- Bibliotēku statistikas apkopojums (Jurevics, 1926);
- Grāmata un lasītājs lauku rajonā: Kuldīga (Grāmata, 1978);
- Reģionālā reforma un bibliotēkas (Reģionālā, 2002);
- Pašvaldību publiskās bibliotēkas: vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem (Pētījuma, 2009);
- Pētījums par Latvijas iedzīvotāju grāmatu lasīšanas paradumiem (Pētījums, 2018).

20. gadsimta 20. gadu pētījumu rezultāti ieskicē iecerēto Latvijas lasītāja portretu un fiksē lasīšanas paradumus, kas saglabājas līdz pat mūsdienām:

- visvairāk lasa un bibliotēku apmeklē jaunieši, vismazāk – veci ļaudis;
- lasīšanas aktivitāte un bibliotēku apmeklējums saistās ar lasītāju piederību pie noteiktām sociālām grupām;
- plaši tiek izmantotas privātās bibliotēkas;
- cieņā ir daiļliteratūra;
- Latvijas lasītājs ir uzticams grāmatnīcu klients;
- augstu vērtē sev tuvu cilvēku ieteikumus lasīšanā.

Padomju perioda pētījuma (V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēka, 1978) rezultāti atklāj savdabīgu pasīvā protesta formu (Kreicbergs, 2010) pret valdošo ideoloģiju, kas atklājas gan lasāmvielas izvēlē, gan piesardzībā pret bibliotēku,

saglabājot uzticību jau iepriekš uzskaitītajām atziņām, kā arī parādās sieviešu lasītāju procentuāla dominance.

Jaunās tūkstošgades sākuma pētījumi atklāj nosacīta pārejas perioda ainu, taču to rezultātos atkārtojas motīvi gan no 20. gadsimta 20. gadu, gan no padomju perioda pētījumiem, piemēram, grāmata kā “dienišķā maize”, lasāmviela no privātiem avotiem un grāmatnīcām, viegli lasāmas daiļliteratūras pieprasījums.

Arī 2018. gada pētījumā atkārtojas tie paši motīvi.

Balstoties uz šajā apskatā ietvertajiem avotiem, var secināt, ka Latvijas lasītājs ilgākā laika posmā:

- visdrīzāk, ir sievietē;
- visdrīzāk, ir jauniešs, kas atspēko mītu par pensionāriem bibliotēkās;
- ir uzticīgs saviem lasīšanas un lasāmvielas izvēles paradumiem;
- vispirms gaida no bibliotēkām tradicionālos pakalpojumus;
- ir grāmatnīcu uzticams klients;
- tur mājās privātu bibliotēku;
- vairāk uzticas kopienas ieteikumiem nekā bibliotēku speciālistiem.

Atslēgvārdi: lasīšanas pētījumi, lasītājs, publiskā bibliotēka.

Izmantotie informācijas avoti

Caune, V. (1926). Latvijas pilsētu bibliotēkas 1924. gadā. No *Latvijas Bibliotēku padomes gadagrāmata. I gads* (89.–97. lpp.). Rīga: Kultūras fonds.

Daugavietis, J. (2017. g. 7. dec.). *Grāmatas Latvijā patiešām nelasa trešdaļa pieaugušo*. Izgūts no <https://nra.lv/viedokli/janis-daugavietis-anna-leiskalne/230929-gramatas-latvija-tiesam-nelasa-tresdala-pieauguso-atbilde-arno-jundzem.htm>

V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēka. (1978). *Grāmata un lasītājs: socioloģisks pētījums lauku rajonā*. Rīga: Zinātne.

Jurevics, J. (1926). Bibliotēku statistika. No *Latvijas Bibliotēku padomes gadagrāmata. I gads* (36.–62. lpp.). Rīga: Kultūras fonds.

Kreicbergs, J. (2010). *Padomju bibliotēka kā jauniešu ideoloģiskās iespaidošanas līdzeklis*. Izgūts no <https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/271/PADOMJU%20BIBLIOTEKA%20KA%20JAUNIESU%20IDEOLOGISKAS%20IESPAIDOSANAS%20LIDZEKLIS.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Liventāls, T. (1926). Latvju bibliotēku kustības attīstības gaita. No *Latvijas Bibliotēku padomes gadagrāmata. I gads* (5.–25. lpp.). Rīga: Kultūras fonds.

Merga, M. (2018). *Reading Engagement for Tweens and Teens: What Would Make Them Read More?* United States: ABC-CLIO.

Pētījuma “Pašvaldību publiskās bibliotēkas: vērtība, uzticēšanās un apmierinātība ar pakalpojumiem” noslēguma ziņojums. (2009). Izgūts no <https://culturelablv.files.wordpress.com/2009/04/bibliotekas2009.pdf>

Latvijas Kultūras akadēmija. (2018). *Pētījums par Latvijas iedzīvotāju grāmatu lasīšanas paradumiem*. Izgūts no https://www.gramatizdev1eji.lv/_files/Petijums_gramatu_lasinasan_paradumi_feb_2018.pdf

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bibliotēku attīstības institūts. (2002). *Reģionālā reforma un bibliotēkas*. Izgūts no https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/kultura_timekli/Regionala_reforma-un_bibliotekas_LNB.pdf

PĀRSKATS PAR LASĪTĀJU APKALPOŠANU LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKĀ PADOMJU PERIODĀ

Vēsma Klūga

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

vesma.kluga@lu.lv

Līdz šim publicētajos pētījumos par Latvijas Universitātes (LU) Bibliotēku padomju periodā apskatīti galvenokārt šādi problēmjautājumi: krājuma saturs un apjoms, tā komplektēšana, personāls, katalogi, finansējums, telpas (Treide, Dreimane, Strods). Publikācijas (Laroze, Novackis) sniedz ieskatu atsevišķos lasītāju apkalpošanas darba procesos.

Pētījuma mērķis – izpētīt LU Bibliotēkas lasītāju apkalpošanas procesu. Pētniecības metodes – dokumentu izpēte un analīze.

Kā pētniecības bāze izmantotas LU Bibliotēkas atskaite un citi dokumenti no LU Bibliotēkas krājuma, Latvijas Valsts arhīva fonda “Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas Latvijas Universitāte” materiāli, publikācijas laikrakstos “Studentu Avīze”, “Padomju Students” un citu autoru pētījumi.

Padomju varas gados LU Bibliotēka bija viens no lielākajiem Latvijas Valsts universitātes mācību un zinātniski pētnieciskā darba palīgsektoriem. Tās galvenais uzdevums – apgādāt studentus, aspirantus un mācībspēkus ar nepieciešamo zinātnisko, mācību un sabiedriski politisko literatūru saskaņā ar universitātes mācību, zinātniski pētniecisko un idejiski politiskās audzināšanas plānu.

Pārskata periodā LU Bibliotēka izveidoja savu lasītāju apkalpošanas sistēmu, aprobēja un ieviesa vairākus modeļus gan lasītāju reģistrācijai, gan mācību literatūras izsniegšanai. Pārmaiņas laika gaitā skāra arī lasītāju apkalpošanas organizāciju lasītāvā. 1962. gada 1. oktobrī brīvīpiejā tika atvērta lasītavas palīg fonds ar 6000 grāmatām un 32 nosaukumu žurnāliem.

Bibliogrāfisko uzziņu un informācijas darbu bibliotēkas sāka veikt tikai padomju varas gados. Bibliogrāfi mācīja orientēties katalogos un kartotēkās, organizēja praktiskas mācības par attiecīgiem tematiem un sniedza uzziņas. Jau ar pirmajiem pēckara gadiem LU Bibliotēka veica plašu masu darbu, vēlāk izvērta darbu ar parādniekiem.

Pārskata periodā LU Bibliotēka strādāja samērā grūtos apstākļos – nepietika telpu, daudzas no tām bija bibliotēkas darbībai neatbilstošas. Šo iemeslu dēļ LU Bibliotēka lasītāju apkalpošanu varēja uzlabot tikai ar racionālāku, precīzāku darba organizāciju, pilnveidojot atsevišķos lasītāju apkalpošanas procesus. Kopumā LU Bibliotēka veica kvalitatīvu diferencētu lasītāju apkalpošanu, nodrošinot ar literatūru LU mācībspēkus, zinātniskos darbiniekus, aspirantus un studentus, sniedza bibliogrāfiskās uzziņas, kā arī organizēja saturīgus masu pasākumus. Tas viss sekmēja kvalificētu speciālistu izglītošanu.

Atslēgvārdi: Latvijas Universitātes Bibliotēkas vēsture, lasītāju apkalpošana, bibliogrāfiskais uzziņu un informācijas darbs, masu darbs.

Izmantotie informācijas avoti

LVA, 1340. f., 15. apr., 40. l., 2. lpp.

Novackis, H. (1967). Bibliotēka jūs gaida. *Padomju Students*, 20, 4.

Odzeļeviča, O. (1953). Zinātniskā bibliotēka jauno mācību gadu uzsākot. *Padomju Students*, 19, 4.

Saleniece, A. (1973). Bibliogrāfiskais uzzīņu un informācijas darbs V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēkā. No V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēka. *Raksti* (4. sēj.) (258.–278. lpp.). Rīga: Zvaigzne.

LATVIJAS VALSTS UNIVERSITĀTES FAKULTĀŠU BIBLIOTĒKU VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA NO 1944. LĪDZ 1990. GADAM

Anžela Avdeikina, Valija Liepkalne

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

anzela.avdeikina@lu.lv; valija.liepkalne@lu.lv

Referātā sniegts ieskats Latvijas Valsts Universitātes (LVU) Bibliotēkas fakultāšu bibliotēku attīstībā no 1944. līdz 1990. gadam. Doma par referāta tēmu radās tāpēc, ka Bibliotēkas attīstība padomju laika periodā ir maz pētīta. Grāmatā “Latvijas Universitātes Bibliotēka laikmetu griežos” Bibliotēkas vēsture ir pētīta līdz 1962. gadam. Informācija par turpmāko attīstības vēsturi ir atspoguļota Bibliotēkas atskaitēs, plānos, Padomes sēžu protokolos, LVU jubilejas krājumos.

Referāta mērķis ir sniegt ieskatu Latvijas Valsts Universitātes fakultāšu bibliotēku attīstībā padomju laika gados, kad Bibliotēka atradās komunistiskās ideoloģijas varā.

Pētījumā apskatīti jautājumi, ar kuriem fakultāšu bibliotēkām bija jāsaskaras jau pirmajos padomju režīma gados: komunistiskās ideoloģijas popularizēšana, atbrīvošanās no “ideoloģiski kaitīgās un novecojušās” literatūras, nepieciešamība pilnībā reorganizēt LVU bibliotēkas struktūru – apvienot Centrālo bibliotēku un fakultāšu bibliotēkas, pāriet uz centralizētu grāmatu komplektēšanu, apstrādi un katalogizāciju. Vienlaikus bija nepieciešams organizēt lasītāju apkalpošanu, pamatojoties uz grāmatu krājuma racionālu komplektēšanu, un risināt problēmas, ko radīja darbinieku un telpu trūkums. Fakultāšu bibliotēku struktūrā pastāvīgi notikušas pārmaiņas, tās dažādu iemeslu dēļ ir slēgtas, apvienotas, izveidotas no jauna.

Pētījumā izskatīta LVU Bibliotēkas fakultāšu bibliotēkas attīstības vēsture no 1944. līdz 1990. gadam. LVU Bibliotēka veiksmīgi risināja šādus uzdevumus:

- bibliotēkas krājuma veidošana, ņemot vērā grāmatu nodrošinājuma analīzi. Šo uzdevumu varēja veikt, tikai cieši sadarbojoties ar fakultātēm un citām universitātes struktūrām;
- brīvpieejas krājuma organizēšana, veidojot studentiem zināšanas par krājumu un prasmi patstāvīgi izvēlēties nepieciešamo literatūru;
- mācību grāmatu komplektu izsniegšana studentu grupām, tādējādi ekonomējot viņu laiku.

Latvijas bibliotēku darbību 20. gadsimta vidū ietekmējušas lielas vēsturiskās kolīzijas. Neskatoties uz “komunistiskās ideoloģijas varu”, pastāvīgo telpu un darbinieku trūkumu, LVU Bibliotēka turpināja attīstīties, pieauga fakultāšu bibliotēku krājuma apjomi un lasītāju skaits. Lielu uzmanību pievērsa LVU neklātienas nodaļas studentu apgādei ar mācību literatūru, ieviesa jaunas metodes lasītāju apkalpošanā, izveidojot “Mācību grāmatu nodrošinājuma reiterkartotēku”. Kartotēka pastāvīgi tika papildināta ar jaunām pozīcijām, līdz tās izmantošana kļuva pārāk complicēta. Tas bija viens no faktoriem, kas noteica nepieciešamību sākt automatizētas datubāzes veidošanu 80. gadu beigās.

Atslēgvārdi: Latvijas Valsts universitāte, LVU Bibliotēka, LVU Bibliotēkas fakultāšu bibliotēkas, lasītāju apkalpošana.

Izmantotie informācijas avoti

- Baško, P., Laroze, L. (red.). (1963). *Pēteru Stučas Latvijas Valsts universitātes Zinātniskā bibliotēka : Vēsture, fondi, katalogi, lasītāju apkalpošana*. Rīga: P. Stučas Latvijas Valsts Universitāte.
- Brence, I. (atb. red.). (1976). *Vadošie materiāli bibliotēku darbā*: dokumentu krājums. Rīga: Latvijas PSR Kultūras ministrijas Mācību iestāžu republikāniskais metodiskais kabinets.
- LVA, 917. f., 1. apr., 6. l., 41. lpp.
- LVA, 1340. f., 10. apr., 9. l., 10, 8. lpp.
- LVA, 1340. f., 10. apr., 51. l., 25. lpp.
- LVA, 1340. f., 10. apr., 55. l., 15. lpp.
- LVA PA, 101. f., 10. apr., 62. l., 4. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 1. l., 5. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 3. l., 2. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 10. l., 12. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 12.–15. l., 2. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 12.–15. l., 3. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 68. l., 10. lpp.
- Rampāne, I. (2006). *Automatizācija Latvijas Universitātes Bibliotēkā : Kā bija "ALISES brīnumzemē"*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
- Šnē, A. (2007). *Latvijas Universitātes Bibliotēka laikmetu griežos*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
- Strods, H. (zin. red.). (1999). *Latvijas Valsts universitātes vēsture, 1940–1990 = History of the State University of Latvia, 1940–1990*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Varšlavāns, A. (atb. red.). (1994). *Latvijas Universitāte, 75*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Zaķis, J. (atb. red.). (1999). *Latvijas Universitātei – 80*. Rīga: Latvijas Universitāte.

LATVIJAS VALSTS UNIVERSITĀTES TEHNISKO FAKULTĀŠU BIBLIOTĒKAS PĀRMAIŅU KRUSTCELĒS – 20. GADSIMTA 50. ĢADI

Ilona Vēliņa-Švilpe

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

ilona.velina-svilpe@lu.lv

Politiski un vēsturiski sarežģītais laiks – 20. gs. 50. gadi – ienesa būtiskas pārmaiņas arī Latvijas augstākajā izglītībā. 1951. gadā no Latvijas Valsts universitātes tika atdalīta Medicīnas fakultāte un izveidots Rīgas Medicīnas institūts (tagad – Rīgas Stradiņa universitāte). 1953. gadā sekoja Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Kultūras ministrijas rīkojums organizēt Rīgas Politehnisko institūtu, kas tika realizēts, 1958. gadā no Latvijas Valsts universitātes atdalot Mehānikas, Inženierzinātņu un Ķīmijas fakultāti un izveidojot tagadējo Rīgas Tehnisko universitāti. Šīs reformas būtiski skāra arī Latvijas Valsts universitātes bibliotēkas darbu, iesaistot darbā visu bibliotēkas kolektīvu, lai attiecīgās krājuma daļas un katalogus – kopumā 133 871 vienību – nodotu jauno izglītības iestāžu rīcībā.

Pētījuma mērķis – iegūt padziļinātu ieskatu izglītības paradigmas maiņu procesos, kas skāra augstākās izglītības jomu Latvijā, būtiski ietekmējot Latvijas Valsts universitātes un tās tehnisko fakultāšu bibliotēku darbu 20. gs. 50. gados.

Pētījuma jautājums – kā 20. gs. 50. gados īstenotās reformas augstākajā izglītībā Latvijā ietekmēja Latvijas Valsts universitātes bibliotēkas darbu.

Pētījuma gaitā tika detalizēti iepazīti npublicētie vēsturiskie materiāli – Latvijas Valsts universitātes bibliotēkas darbības pārskati un inventāra grāmatu ieraksti, kas pieejami Latvijas Universitātes Bibliotēkā, veikts darbs Latvijas Valsts arhīvā, iepazīstoties ar bibliotēkas Padomes sēžu protokolu, ražošanas plānu un darbības pārskatu saturu, kā arī tika gūts ieskats publicētajos materiālos, kas ataino izglītības un kultūras vēsturi, tostarp bibliotēku vēsturi Latvijā attiecīgajā laika periodā.

Galvenie rezultāti – gūts ieskats Latvijas Valsts universitātes tehnisko fakultāšu bibliotēku statistikas datus, kas atspoguļo informācijas resursu apjomu un darbu ar apmeklētājiem līdz 1958. gadam, kā arī galvenie sagatavošanās darbi krājuma daļu nodošanai Rīgas Politehniskā institūta bibliotēkai: aktuālie jautājumi par krājuma sagatavošanu pārvešanai, katalogu sagatavošana un krājuma pāršifrēšana.

20. gs. 50. gadi Latvijā un Eiropā kopumā bija vēsturiski un politiski ļoti sarežģīts laiks, kas uzskatāmi atspoguļojas arī augstākās izglītības pārmaiņu procesos, kuros tika ierauta Latvijas Valsts universitāte un bibliotēka. Fundamentālas izmaiņas augstākās izglītības struktūrā tika plānotas jau 1941. gadā līdz ar padomju varas ienākšanu Latvijā. Vēsturisko avotu liecības par Latvijas Valsts universitātes bibliotēkas darbu 20. gs. 50. gados ir fragmentāras. Vēsturiskā Rīgas Politehniskā institūta bibliotēka ir viens no stūrakmeņiem Latvijas Universitātes Bibliotēkas un Rīgas Tehniskās universitātes Zinātniskās bibliotēkas informācijas resursu krājuma veidošanā.

Atslēgvārdi: augstākā izglītība, Latvijas Valsts universitāte, tehniskās fakultātes, Latvijas Universitātes Bibliotēka.

Izmantotie informācijas avoti

- Briedis, J. (atb. red.). (2002). *Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā* (1. d., Rīgas Politehnikums. Rīgas Politehniskais institūts, 1862–1919). Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte.
- Briedis, J. (atb. red.). (2004). *Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā* (2. d., Tehniskās fakultātes Latvijas Universitātē, Rīgas Universitātē, Latvijas Valsts universitātē 1919–1958). Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte.
- Briedis, J. (atb. red.). (2007). *Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā* (3. d., Rīgas Politehniskais institūts, 1958–1990). Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte.
- Briedis, J. (atb. red.). (2017). *Augstākās tehniskās izglītības vēsture Latvijā*. (5. d., *Veltījums RTU 155 gadu jubilejai*). Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte.
- Gudro, I., Zigmunde, A., Lapsa, R., & Lapsa, E. (2018). *Rīgas Tehniskā universitāte. Pusgadsimts Ķīpsalā = Riga Technical University. Half a Century on Ķīpsala*. Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte.
- Jurgens, J. (atb. red.). (1959). *Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitāte 40 gados, (1919–1959)*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.
- Strods, H. (zin. red.). (1999). *Latvijas Valsts universitātes vēsture, 1940–1990 = History of the State University of Latvia, 1940–1990*. Rīga: Latvijas Universitātes žurnāla “Latvijas Vēsture” fonds.
- Varslavāns, A. (atb. red.). (1994). *Latvijas Universitāte, 75*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Zaķis, J. (atb. red.). (1999). *Latvijas Universitātei – 80*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Baško, P. (1959). *Семилетний план работы, 1959–1965 гг.* [Mašīnrakstā]. Rīga: Научная Библиотека Латвийского государственного университета им. П. Стучки.
- Latvijas Universitātes Bibliotēka. (2007). *Latvijas Universitātes Bibliotēka laikmetu griežos*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. Izgūts no <http://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/258>
- Muižnieks, J. O. (1974). Latvijas Universitātes Mehānikas fakultāte. *Universitas, 34*, 8–14.
- Dreimane, J. (2004). *Latvijas bibliotēkas otrās padomju okupācijas gados* (promocijas darbs). Rīga: Latvijas Universitāte.
- Ozola, I. (2013). *Pedagoģijas zinātnes ģenēze Latvijā no 20. gadsimta 20. gadiem līdz 60. gadu sākumam* (promocijas darbs). Rīga: Latvijas Universitāte, Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte, Pedagoģijas nodaļa.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 2. l., 1., 5., 6., 8. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 3. l., 3. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 4. l., 6. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 5. l., 1. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 7. l., 3. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 8. l., 7., 8. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 9. l., 2. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 10. l., 1., 9. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 14. l., 6. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 25. l., 1., 2. lpp.
- LVA, 1340. f., 15. apr., 27. l., 5., 11. lpp.

GRĀMATU LIKTEŅI GADU RITĒJUMĀ

Ilga Mantiniece

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

ilga.mantiniece@lu.lv

Sagaidot Latvijas Universitātes simtgadi, liela vērība tika pievērsta tās vēstures apkopošanai dažādos attīstības aspektos, arī Universitātes Bibliotēkas vēsturei. Savas darbības pirmajos 20 gados LU Bibliotēkā izveidojās daudzveidīgs, universitātes specifikai atbilstošs krājums, līdz ar dāvinājumiem no ārzemju augstskolām u. c. institūcijām, kā arī privātpersonām sasniedzot 145 000 eksemplāru. Padomju okupācija ar atšķirīgu viedokli par vēlamo krājuma saturu krasi izmainīja tā veidošanas politiku. Pārplūdinot bibliotēku ar propagandas literatūru un PSRS izdevumiem, tas pieauga līdz 200 000 eksemplāru. Vācu okupācijas laikā par prioritāti izvirzījās vācu izdevumi ar attiecīgo propagandu. Līdz ar kara beigām un padomju okupācijas atjaunošanu LU Bibliotēkas darbība tika pakļauta sociālisma ideoloģijai, ietverot atbrīvošanos no iepriekšējos gados izveidotā krājuma ideoloģiski nevēlamās daļas, bet palielinot vēlamo izdevumu eksemplaritāti. Atjaunotās Latvijas neatkarības apstākļos LU Bibliotēkas krājuma saturs tika izvērtēts, atbrīvojot no padomju izdevumu pārmērības un saglabājot vēsturiski vērtīgos izdevumus. Savu simtgadi Bibliotēka sagaidīja ar 1,8 miljonus vienību lielu krājumu. Par pētījuma problēmu izvirzījās nepieciešamība sniegt aktuālu informācijas apkopojumu.

Pētījuma mērķis bija iegūt un apkopot vēsturisko informāciju par Latvijas Universitātes Bibliotēkas attīstības gaitu tās 100 gadu ilgajā pastāvēšanā, pievērsties galvenokārt literatūras krājuma likteņiem, un rosināt sabiedrību novērtēt Bibliotēkas neatlaidīgo darbu savas *Alma Mater* labā.

Par pētījuma galvenajiem jautājumiem tika izvirzīti: kā ir noritējusi LU Bibliotēkas attīstība laikmetu maiņās, kādas bijušas raksturīgākās tendences, kādi ir bijuši tās krājumu veidojošo grāmatu likteņi.

Pētījuma gaitā tika detalizēti izpētītas LU Bibliotēkas arhīvā glabātās dažāda veida dokumentārās liecības, gada atskaites un plāni, dažādi ziņojumi un rīkojumi, kas skar jautājumus par darbu ar krājumu, kā arī Latvijas Valsts Vēstures arhīvā (pirmskara periods) un Latvijas Valsts arhīvā (pēckara periods) glabātie dokumenti. Iegūtā informācija tika analizēta krājuma satura kontekstā un salīdzināta ar reālo situāciju Bibliotēkas krātuvē.

Pētījuma gaitā tika sekmēta LU vēstures aktualizēšana, sniegts padziļināts ieskats Bibliotēkas krājuma likteņos dažādos laikposmos – pirmskara periodā, pirmajā padomju okupācijas gadā, kara gados, padomju laikos, noslēdzošajā laika posmā pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas.

Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājuma veidošanas politika ir bijusi izteikti atkarīga no valdošās ideoloģijas. Laika gaitā ir mainīti izdevumu vērtības nosacījumi, notikusi atbrīvošanās no varai nevēlamās literatūras, izvirzītas atšķirīgas prioritātes.

Atslēgvārdi: Latvijas Universitātes Bibliotēkas vēsture, LU Bibliotēkas krājuma veidošanās, LU Bibliotēkas kolekcijas, privātbibliotēkas, specfonds.

Izmantotie informācijas avoti

Latvijas Universitāte. (1939). *Latvijas Universitāte divdesmit gados, 1919–1939*. Rīga: Latvijas Universitāte.

Latvijas Universitātes Bibliotēka. (2007). *Latvijas Universitātes Bibliotēka laikmetu griežos*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.

Latvijas Universitātes Bibliotēka. *Nepublicētie materiāli no LU Bibliotēkas arhīva Reto grāmatu un rokrakstu krājumā : atskaites, pārskati, ziņojumi*.

LVA, 1340. f., 15. apr.

LVVA, 7427. f., 6. apr.

LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKA – FLAGMANIS BIBLIOTĒKU AUTOMATIZĀCIJĀ LATVIJĀ

Ilga Rampāne

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

ilga.rampane@lu.lv

LU Bibliotēka 20. gadsimta astoņdesmitajos gados sāka bibliotēkas automatizācijas procesu, saglabājot vadošo lomu bibliotēku automatizācijas un ITK pakalpojumu attīstībā līdz mūsdienām. Tās automatizācijas vēsture ir būtiska ne tikai LU, bet arī Latvijas bibliotēku vēstures kontekstā.

LU Bibliotēkas automatizācijas un ITK attīstības vēsturē var izdalīt piecus posmus, kas ir raksturīgi arī citām Latvijas bibliotēkām.

1. Vienfunkcijas sistēmas izstrāde un ieviešana (1984–1990) ir saistīta ar LU Bibliotēkas mācību grāmatu nodrošinājuma automatizētās sistēmas izveidi, mācību krājuma ievadi elektroniskajā skaitļojamajā mašīnā (1984–1986) un “Informācijas meklēšanas sistēmas “Pasniedzēja publikācijas” (IMS PasPub)” izstrādi un izmantošanu (1985–1990).
2. Automatizētu darba vietu sistēma *Compass* (1989–1992) aptvēra Komplekštesības nodaļas darbinieka un katalogizatora darba vietu automatizēšanu.
3. Pirmās nacionālās bibliotēkas informācijas sistēmas ALISE izstrāde, ieviešana un izmantošana (1992–2001).

Šo trīs posmu laikā kardināli izmainījās LU Bibliotēkas tehnoloģiskie procesi, pakalpojumi un to kvalitāte, pieauga personāla prasmes un iemaņas. Iegūtā pieredze un pārliecība ļāva nākamajos posmos vieglāk ieviest jaunu bibliotēkas informācijas sistēmu, meklētājprogrammas un attīstīt ITK pakalpojumus.

4. Sistēmas migrācija uz *Aleph500* un tās izmantošana (1998–).

Projekts “Vienotais informācijas tīkls LATLIBNET” (1997–2001), kas paredzēja integrētu, automatizētu bibliotēku informācijas tīkla izveidi, vienotas informācijas resursu apstrādes, uzkrāšanas un izplatīšanas nodrošināšanu un nacionālā kopkataloga izveidi, iniciēja jaunu posmu bibliotēku attīstībā. Projekta specifikācija un finansiālās iespējas noteica fiziska kopkataloga izveidi, izmantojot bibliotēkas informācijas sistēmas *Aleph500* funkcionālās iespējas. Kopkataloga izveide pabeigta 2000. gada decembrī, pamatpakalpojumu funkcionalitātes ieviešana LU Bibliotēkā – 2005. gadā. Pēdējā desmitgadē līdz ar jaunu pakalpojumu ieviešanu LU Bibliotēka paplašināja *Aleph500* funkcionalitātes, kas saistīta ar x-servisu un mobilo iekārtu uzskaites un atjaunināšanas kontroles izmantošanu.

5. Mākoņmeklēšanas un piegādes rīka PRIMO ieviešana un izmantošana (2017–).

LU Bibliotēka pirmā no Latvijas bibliotēkām piedāvāja lietotājiem sākt izmantot PRIMO, kas nodrošina dažādu informācijas resursu meklēšanu vienā solī dažādos avotos (datubāzēs), un ar to saistītā SFX programma – piekļuvi pilnteksta resursiem. Tas ir pirmais solis ceļā uz jaunas resursu vadības sistēmas ieviešanu.

LU Bibliotēka kā flagmanis virzīja bibliotēku automatizācijas procesu un ITK ieviešanu Latvijā un sniedza metodisko atbalstu darba procesu reorganizācijā, bibliotēkas informācijas sistēmu un citu programmu ieviešanā un attīstībā.

Atslēgvārdi: bibliotēku automatizācija, LU Bibliotēkas vēsture, bibliotēkas informācijas sistēmas, ALISE, *Aleph500*, meklētājprogramma PRIMO.

Izmantotie informācijas avoti

Rampāne, I. (2006). *Automatizācija Latvijas Universitātes Bibliotēkā: kā bija "ALISEs brīnumzemē"*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.

IESKATS LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKAS PUBLIKĀCIJĀS (1919–2019)

Sandra Fomina

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

sandra.fomina@lu.lv

Viens no Latvijas Universitātes Bibliotēkas darba virzieniem ir Universitātes zinātnisko sasniegumu apkopošana, bibliotēkas darba pētniecība un popularizēšana. No 20. gs. 40. gadu beigām līdz mūsdienām LU Bibliotēka aktīvi un ražīgi darbojās šajā jomā, tāpēc nepieciešams apkopot informāciju par paveikto darbu.

Pētījumā paredzēts sniegt vēsturisku un saturisku ieskatu LU Bibliotēkas sagatavotajās publikācijās.

Sadalot pētījumā ietverto laika posmu vēstures periodos, tika izvirzīts uzdevums noskaidrot bibliotēkas darbu publikāciju sagatavošanā katrā no tiem. Pētījuma gaitā jānosaka publikāciju veidi, jāraksturo to tematika un saturiskais aptvērums.

Izmantojot Kopkatalogu, bibliotēku veidotās datubāzes, Latvijas Nacionālās bibliotēkas Digitālās bibliotēkas periodikas portālu, LU Bibliotēkas apkopoto informāciju, tika apzināti bibliotēkas publicētie izdevumi. Tika apzināti un arī apskatīti bibliotēkas publicētie izdevumi, lai veiktu to saturisko raksturojumu.

Pētījuma gaitā apkopota pamatinformācija par LU Bibliotēkas publikācijām un to veidiem atšķirīgos vēstures posmos.

LU Bibliotēkas darbinieki gadu gaitā publicējuši dažādu veidu darbus – gan īsus informatīvus un statistiskus rakstus par bibliotēkas resursiem un pakalpojumiem, gan apjomīgus zinātniskus pētījumus un bibliogrāfijas.

Latvijas pirmās brīvvalsts laikā (1919–1940) bibliotēkas publicātei un izdevumu sagatavošanai netika pievērsta uzmanība, tika izdoti tikai divi bibliogrāfiski izdevumi un sniegti statistikas dati LU darbības pārskata izdevumiem (Treide, 2007).

Padomju periodā (1945–1990) sākās plašs darbs Bibliotēkas izdevumu sagatavošanā. Tika publicēti personālie, nozaru un tematiskie bibliogrāfiskie rādītāji, arī daudz metodisko materiālu latviešu un krievu valodā. Bibliotēkas darbinieki aktīvi publicējās LU preses izdevumā “Padomju Students”, arī citos periodiskajos izdevumos (<http://periodika.lv>), sniedzot informāciju par bibliotēkas darba organizāciju, krājumu, pakalpojumiem, par bibliotēkas darbiniekiem dzīves un darba jubileju reizēs, sabiedriskajām aktivitātēm.

Mūsdienu periodā (1990–2019) papildus bibliogrāfisko rādītāju izdošanai tika sagatavoti arī nopietni zinātniski izdevumi – LU Bibliotēkas vēsturei veltīts rakstu krājums “Latvijas Universitātes Bibliotēka laikmetu griežos”, bibliotēkas organizēto konferenču rakstu krājumi. 2004. gadā tika izveidota grāmatu sērija “LU rektori”, kurā līdz 2020. gadam publicēti astoņi apjomīgi, akadēmiski nozīmīgi un kultūrvēsturiski izdevumi. LU darbinieki publicējuši pētījumus par LU mācībspēku un zinātnieku profesionālo un sabiedrisko darbību, profesionālā

bibliotēkas darba virzieniem rakstu krājumos, semināru un konferenču ziņojumos, periodiskajos izdevumos (Latvijas Universitātes Bibliotēka, 2018).

Atslēgvārdi: Latvijas Universitāte, Latvijas Universitātes bibliotēka, bibliotēkas un izdevējdarbība, bibliotēkas un elektroniskā publicēšana, akadēmiskās bibliotēkas – sabiedriskās attiecības, bibliogrāfijas, biobibliogrāfijas, pētniecība bibliotēkzinātnē.

Izmantotie informācijas avoti

Treide, G. (2007). Latvijas Universitātes bibliotēka no 1920. līdz 1944. gadam. No Latvijas Universitātes Bibliotēka, *Latvijas Universitātes Bibliotēka laikmetu griežos* (57.–116. lpp.). Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.

Latvijas Universitātes Bibliotēka. (2018). *Publikācijas*. Izgūts no <https://www.biblioteka.lu.lv/par-mums/publikacijas/>

LATVIJAS VALSTS UNIVERSITĀTES FILOLOĢIJAS FAKULTĀTES BIBLIOTĒKU ZINĀTNES NODAĻAS STUDENTU DIPLOMDARBI (1950–1980)

Maija Škapare

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

maija.skapare@lu.lv

Līdz šim Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes nodaļas studentu vēsturiskie diplomdarbi nav tikuši pētīti. Diplomdarbi ir sava laikmeta liecība, kuru izpēte dot mums izpratni par dažādiem bibliotekārajiem procesiem konkrētajā laika periodā. Svarīgi būtu izziņāt, kādas tendences ir tā laika diplomdarbu tēmās, vai tās ir tikai noteikto prasību izpildīšana, lai iegūtu diplomu, vai arī mēģinājumi iespēju robežās radīt oriģinālu pētījumu.

Pētījuma mērķis ir izpētīt un apkopot Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes nodaļas studentu vēsturiskos diplomdarbus, noskaidrot, kādām aktualitātēm ir tikusi pievērsta uzmanība šajā laika periodā. Pētījuma jautājumi: 1. Kādiem tematiem ir pievērsušies diplomdarbu rakstītāji? 2. Kādi ir noteicošie faktori tēmas izvēlē? 3. Vai diplomdarbu autori ir zināmi tā laika un mūsdienu sabiedrībā ar savu devumu bibliotēku jomā? 4. Kāda ir diplomdarbu struktūra?

Pētījuma gaitā tika apzināti visi LU Bibliotēkas Sociālo zinātņu fakultātes bibliotēkā esošie Bibliotēku zinātnes nodaļas studentu vēsturiskie diplomdarbi. Diplomdarbu hronoloģiskais aptvērums bija no 1950. līdz 1980. gadam. Darbu temati tika noteikti ar kontentanalīzes palīdzību, balstoties uz darbu nosaukumiem un ievadiem.

Diplomdarbi ar kontentanalīzes palīdzību tika sadalīti šādās kategorijās: bibliogrāfija, propaganda, grāmatniecība, bibliotēku veidi, darbs ar lasītājiem, novadpētniecība. Kopumā tika izpētīti 176 darbi. No tiem 91 darbs bija krievu valodā, 85 darbi – latviešu valodā. Lielākā daļa diplomdarbu rakstītāju – 127 – uzmanību veltījuši bibliogrāfijas jautājumiem. Desmit darbi bijuši par propagandu. Propagandas tēma mazāk vai vairāk slēpti vijas cauri lielai daļai darbu. Septiņos darbos apskatīti jautājumi par grāmatniecību.

Pētījuma autore rīcībā nebija pieejami pilnīgi visi šajā laikposmā (1950–1980) aizstāvētie diplomdarbi. Diplomdarbos uzmanība pievērsta galvenokārt bibliogrāfijas jautājumiem. Diplomdarbos vērojama “nodeva” savam laikmetam – bieža atsaukšanās uz PSKP CK lēmumiem, citāti no K. Marksa, V. I. Ļeņina, F. Engelsa u. c. darbiem bibliotēku jomā. Bibliotēkas bija spiestas pielāgoties pārmaiņām līdz ar 1940. gadā notikušo Latvijas okupāciju un iekļaušanu Padomju Sociālistisko Republiku Savienības (PSRS) sastāvā. Bibliotēkas kļuva par padomju ideoloģijas propagandas līdzekli, ko arī apliecina liela daļa diplomdarbu tēmu.

Daļa diplomdarbu autoru ir bijuši tajā laikā pazīstami kultūras cilvēki, pazīstami bibliotekārie darbinieki: Daila Holšteine, Aleksejs Apinis, Andris Vilks, Marta Apine, Zina Eglīte, Laima Laroze u. c., kas paralēli studijām ir strādājuši

bibliotēku jomā. Vairāki no minētajiem autoriem ir veikuši pētījumus par bibliotēkām, kurās paši tajā laikā ir strādājuši, tāpēc vērojama īpaša rūpība un iedziļināšanās tematā. Ir vairāki ievērības cienīgi diplomdarbi, kas arī mūsdienās ir lasāmi ar lielu interesi, piemēram, A. Apiņa “Latvijas bibliotēkas 10 gados” (1950.), A. Vilka “Kolportāža Latvijā līdz 1940. gadam” (1980.), Z. Eglītes “Iespieddarbu kārtošanas sistēmas” (1951.) u. c. Vairāki studenti vēlāk paši ir kļuvuši par mācībspēkiem Bibliotēku zinātnes nodaļā.

Diplomdarbu autori savos pētījumos izmantojuši arhīvu materiālus, bibliotēku gada pārskatus, npublicētus dokumentus, mutvārdu liecības. Tajā pašā laikā diplomdarbos nav tabulu, shēmu un ilustratīvā materiāla, kā tas ir mūsdienu autoru darbos. Lai pētījums būtu pilnvērtīgāks, vēlams būtu tuvākajā nākotnē intervēt diplomdarbu rakstītājus un noskaidrot, ar kādām emocijām viņi atceras savu diplomdarbu rakstīšanas laiku.

Atslēgvārdi: diplomdarbi, bibliotēka, Latvijas Valsts universitāte, bibliotēku zinātne.

Izmantotie informācijas avoti

Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes nodaļas diplomdarbi.

Pieejami: LU Bibliotēkas Sociālo zinātņu fakultātes bibliotēkā.

Porietis, J. (atb. red.). (1984). *Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātei 60 gadi*. Rīga: Avots.

Porietis, J. (atb. red.). (1969). *Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātei 50 gadi*. Rīga: Zinātne.

Zaķis, J. (atb. red.). (1999). *Latvijas Universitātei – 80*. Rīga: Latvijas Universitāte.

INFORMĀCIJAS UN BIBLIOTĒKU STUDIJU NODAĻAS PROGRAMMAS CEĻĀ UZ AKREDITĀCIJU

Daina Pakalna, Baiba Holma

Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa, Latvija

daina.pakalna@lu.lv; baiba.holma@lu.lv

Atbilstoši Augstskolu likumam studiju programmas akreditācija ir programmas resursu kvalitātes pārbaude, kā arī programmas atbilstības novērtējums normatīvo aktu prasībām, kas jāievēro, lai varētu īstenot studiju programmu konkrētā studiju virzienā ("Augstskolu likums", 01.01.2021.). Programmas sagatavošana akreditācijai programmas izstrādātājiem ir nopietns dažādu aspektu padziļināts un holistisks izpētes process, kad tiek veiktas programmas īstenošanai nepieciešamas izmaiņas.

Pētījuma mērķis – analizēt, kādas izmaiņas veiktas Informācijas un komunikācijas zinātnes virziena bakalaura programmā "Informācijas pārvaldība" un maģistra studiju programmā "Bibliotēkzinātne un informācija".

Pētījuma jautājumi: 1) kādi faktori tiek ņemti vērā studiju programmu satura pilnveidei; 2) kā tiek pilnveidota studiju programmu īstenošana.

Lai izstrādātu studiju programmu saturu, notiek padziļināta situācijas izpēte, pievēršot uzmanību šādiem jautājumiem: jaunākie bibliotēkzinātnes un informācijas zinātnes nozares kompetenču teorētiskie modeļi (CILIP, 2014; Corral, 2008); citu valstu radniecīgu studiju programmu satura analīze (piemēram, Tallinas Universitātes (Igaunija) bakalaura studiju programma "Informācijas zinātne" ("Infoteadus", 2020), Štutgartes Mediju augstskolas (Vācija) informācijas zinātnes studiju programmas ("Information Sciences", 2020) u. c.); Latvijas profesionālās vides prasības (bibliotēku, arhīvu u. c. darba dēvēju viedokļi par darbam nepieciešamajām kompetencēm, studiju programmu absolventu sagatavotības novērtējums; situācija informācijas institūciju sektorā); augstākās izglītības sektora kopējās prasības; studentu vajadzības un vēlmes (fokusgrupu diskusijas ar studentiem, studentu anketēšanas rezultāti).

Sagatavojot studiju virziena akreditācijas ziņojumu, detalizēti tiek analizēta studiju procesa organizācija, pārvaldība, informacionālais un materiālais nodrošinājums, mācībspēku akadēmiskā un pētnieciskā kapacitāte un tās pilnveides pasākumi. Iegūtie rezultāti parāda gan stiprās, gan vājās un uzlabojamās puses.

Bakalaura studiju programma "Informācijas pārvaldība" ir pilnveidota saturiski strukturāli un sistēmiski. Nozīmīgākās ir šādas izmaiņas: 1) studiju programmas rezultāti – zināšanas, prasmes, kompetences – ir precizēti, piemērojot tos nozares darba tirgus vajadzībām; 2) studiju kursu rezultāti kartēti atbilstoši studiju programmas rezultātiem, tādējādi ir novērtēta arī studiju kursu ietekme studiju programmas mērķu sasniegšanā; 3) studiju programmā izveidoti divi studiju moduļi, kā arī programmas saturs aktualizēts, gan uzlabojot esošo kursu saturu, gan

to papildinot ar jauniem studiju kursiem; 4) mainīts studiju programmas akadēmiskā grāda nosaukums.

Nozīmīgas izmaiņas veiktas arī maģistra studiju programmā “Bibliotēkzinātne un informācija”: 1) skaidri formulētas iegūstamās zināšanas, prasmes un kompetence gan katram studiju kursam, gan programmai kopumā; 2) pārskatīti, papildināti un atjaunināti esošie studiju kursi, programma papildināta ar astoņiem jauniem studiju kursiem; 3) programma tagad sastāv no diviem moduļiem – “Informācijas institūciju un pakalpojumu pārvaldība” un “Informācijas resursu pārvaldība”.

Studiju programmu akreditācija ir nozīmīgs un ļoti darbietilpīgs process. Tiek pārskatīta programma kopumā – tās mērķi, uzdevumi, apgūstamās zināšanas, prasmes un kompetences. Akreditācijas procesā gan bakalaura studiju programma “Informācijas pārvaldība”, gan maģistra studiju programma “Bibliotēkzinātne un informācija” ir piedzīvojušas nozīmīgas pozitīvas izmaiņas.

Atslēgvārdi: studiju programmu akreditācija, bakalaura programma “Informācijas pārvaldība”, studiju programmu pilnveide, maģistra studiju programma “Bibliotēkzinātne un informācija”.

Izmantotie informācijas avoti

Augstskolu likums. (01.01.2021.). Izgūts no <https://likumi.lv/ta/id/37967-augstskolu-likums>

CILIP. (2014). *The Professional Knowledge and Skills base.* Retrieved from <https://www.cilip.org.uk/page/PKSB>

Corrall, S. (2008). The emergence of hybrid professionals: new skills, roles and career options for the information professional. *Online Information 2008 Proceedings.* Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/282261305_The_emergence_of_hybrid_professionals_New_skills_roles_and_career_options_for_the_information_professional

Information Sciences. (2020). *Hochschule der medien.* Retrieved from https://www.hdm-stuttgart.de/en/prospective_students/academic_programs/bachelor_programs/steckbrief?sgang_ID=550070

Infoteadus. (2020). *Digitehnoloogiate instituut.* Tallina Ulikool. Retrieved from <https://www.tlu.ee/infoteadus#oppekava-ja--ained>

LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKAS SADARBĪBAS IESPĒJAS GADSIMTA GRIEZUMĀ. 1919–2019

Daina Gavare

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

daina.gavare@lu.lv

Par Latvijas Universitātes Bibliotēkas sadarbību informācija pieejama LU Bibliotēkas ikgadējos gada pārskatos jeb atskaitēs, atsevišķi raksti publicēti periodiskajos izdevumos un izdevumos, kas veltīti Bibliotēkas nodaļu darba raksturojumam un publicitātei. Daļa no gada pārskatiem no 1983. līdz 2019. gadam atrodas LU Bibliotēkas dokumentu arhīvā, daļa – par laika periodu no 1945. līdz 1982. gadam – Latvijas Valsts arhīvā. Tā kā visi dokumenti neatrodas vienuviet, bija nepieciešama dokumentu apzināšana un izpēte dažādās to glabāšanas vietās. Līdz šim nav veikts detalizēts pētījums par Bibliotēkas sadarbības aspektiem un to daudzveidību.

Pētījuma mērķis – apzināt LU Bibliotēkas sadarbības iespējas un to attīstību laika periodā no 1919. līdz 2019. gadam.

Pētījuma gaitā aplūkoti divi LU Bibliotēkas sadarbības aspekti: grāmatu apmaiņa krājuma piekomplektēšanas nolūkā un bibliotēkas darbinieku pieredzes apmaiņa – kvalifikācijas paaugstināšana.

Par komandējumiem katra gada pārskatos apkopotas atskaites par komandējuma mērķi, iegūtās pieredzes izvērtējums un lietderība. Par vienu no pirmajām šāda veida atskaitēm var uzskatīt Imanuela Bencingera komandējumu 1924. gadā uz Eiropas universitāšu bibliotēkām. Komandējumos devās lielākoties uz lielākajām Maskavas un Sanktpēterburgas (Ļeņingradas) augstskolu bibliotēkām. Par kolektīviem braucieniem Bibliotēkas darbinieki snieguši informāciju gada pārskatos un republikas preses izdevumos. 20. gadsimta 90. gados bibliotēku darba speciālisti devās apgūt zināšanas uz Eiropas augstskolu bibliotēkām, lai iegūtu jaunu pieredzi un rosinātu pārmaiņas LU Bibliotēkā un būtu līdzvērtīgi sadarbības partneri Eiropas kolēģiem. 20. gadsimta 20. un 30. gados Bibliotēka saņēma grāmatu dāvinājumus no privātpersonām, sabiedriskām organizācijām un institūcijām, zinātniskiem institūtiem, vēstniecībām, par ko liecina ieraksti Bibliotēkas Inventāra grāmatās. Padomju periodā intensīvs grāmatu apmaiņas process norit ar lielākajām PSRS augstskolu bibliotēkām un zinātniskajiem institūtiem. Katru gadu Bibliotēkas atskaitēs tiek apkopota informācija par sadarbības partneriem no trīs bloku valstīm – sociālistiskajām, jaunattīstības un kapitālistiskajām valstīm. 90. gados grāmatu apmaiņas procesu aizstāj jaunas darba formas, jo grāmatu sūtījumi beidzas pasta pakalpojumu dārdzības dēļ.

Pētījumā apkopotā informācija ir būtisks papildinājums Bibliotēkas vēstures izpētē, kas atspoguļots Bibliotēkas virtuālajā izstādē un publikācijā LU e-resursu repozitorijā.

Pētījuma laikā atklājās būtiskas tā laika nianse krājuma veidošanas politikā, organizējot grāmatu apmaiņu ar dažādām politiskās struktūras valstīm, ko diktēja tā laika ideoloģija.

Pieredzes apmaiņa un kvalifikācijas paaugstināšana, kā tobrīd tika apzīmēti komandējumi uz brālīgo padomju republiku augstskolām, galvenokārt bija bibliotēkas vadītāju un nodaļu vadītāju, darbinieku ar ideoloģisko pārliecību, privilēģija. 90. gadu beigās pieredzes apmaiņa iekļauta divpusējās sadarbības programmās ar partneruniversitātēm Erasmus programmā, ar dalību citu augstskolu un publisko bibliotēku organizētās konferencēs un semināros Latvijā un ārpus tās robežām rietumu virzienā. LU Bibliotēkas darbinieku organizētās konferences un darbsemināri, lai veicinātu studiju un pētniecības procesu, kā arī sadarbība ar bibliotekāru profesionālajām organizācijām Latvijā un starptautiskā mērogā liecina par robežu neesamību, attīstot un globāli uzturot starptautisku sadarbību.

Atslēgvārdi: grāmatu apmaiņa, pieredzes apmaiņa, sadarbība, Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvijas Universitātes vēsture.

Izmantotie informācijas avoti

Nepublicēti avoti

Latvijas Universitātes Bibliotēka. (1992). *LU Bibliotēkas darba atskaite par 1991. gadu*. Latvijas Universitātes Bibliotēkas dokumentu arhīvs.

Latvijas Universitātes Bibliotēka. (1993). *LU Bibliotēkas darba atskaite par 1992. gadu*. Latvijas Universitātes Bibliotēkas dokumentu arhīvs.

LVA, 1340. f., 15. apr., 27. l.

LVA, 1340. f., 15. apr., 31. l.

LVA, 1340. f., 15. apr., 33. l.

LVA, 1340. f., 15. apr., 38. l.

LVA, 1340. f., 15. apr., 57. l.

LVA, 1340. f., 15. apr., 61. l.

Apine, J. (1991). Gaisma šoreiz no rietumiem. *Universitātes Avīze*, 26–27, 3.

Baško, P. (1959). Aug zinātniskie sakari ar Vācijas demokrātisko republiku. *Cīņa*, 133, 2.

Baško, P., & Laroze, L. (1963). *Pētera Stučkas Latvijas Valsts universitātes Zinātniskā bibliotēka: vēsture, fondi, katalogi, lasītāju apkalpošana* (2.–14. lpp.). Rīga: P. Stučkas Latvijas Valsts Universitāte. Izgūts no <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/34508>

Kallase, T. (1993). LU bibliotēka kļūst bagātāka. *Universitātes Avīze*, 3, 11.

Latvijas Universitāte. (1927). *Latvijas Universitātes darbības pārskats, 1926/1927*. Rīga: Latvijas Universitāte. Izgūts no <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/34498>

Latvijas Universitāte. (1939). *Latvijas Universitāte divdesmit gados, 1919–1939* (1. daļa). Rīga: Latvijas Universitāte. Izgūts no <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/31827>

Zaķis, J. (atb. red.). (1999). *Latvijas Universitātei – 80*. Rīga: Latvijas Universitāte. Izgūts no <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/31801>

LATVIJAS BIBLIOTEKĀRU BIEDRĪBAS ORGANIZĒTIE PROFESIONĀLIE PIEREDZES APMAIŅAS PASĀKUMI (1989–2018)

Aiga Pīķe

*Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultāte; Latvijas Bibliotekāru biedrība,
Latvija*

aiga.pike@gmail.com

Latvijas Bibliotekāru biedrības (LBB) darbība atjaunota 1989. gada 5. maijā (Latvijas Bibliotekāru biedrības arhīvs, 1989), tomēr šis biedrības darbības laika posms iepriekš ticis maz pētīts. Viens no būtiskiem pētniecību ietekmējošiem iemesliem ir bijis ilgstoši nesakārtotais LBB arhīvs. Situācija ar dokumentāciju ir uzlabojusies, kas radīja iespēju piekļūt pietiekami precīzai un plašai informācijai par LBB darbību kopš 1989. gada un pētīt LBB darbību profesionālo pieredzes apmaiņas pasākumu organizēšanā.

Ziņojuma pamatā ir autore Latvijas Universitātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļā aizstāvētais bakalaura darbs, kura mērķis bija “izpētīt LBB organizētos profesionālos pieredzes apmaiņas pasākumus (seminārus, konferences, kongresus, profesionālos braucienus un citus), to tematiku un apmeklētību laika posmā no darbības atjaunošanas 1989. gadā līdz 2018. gadam” (Pīķe, 2019, 7. lpp.).

Pētījuma mērķa sasniegšanai izvirzīti jautājumi:

1. Kādi ir LBB organizētie profesionālie pieredzes apmaiņas pasākumi?
2. Kāda ir LBB organizēto pasākumu tematika?
3. Kāda ir LBB organizēto pasākumu apmeklētība?
4. Kāda ir bijusi LBB organizēto pasākumu attīstība kopš 1989. gada?
5. Kādas ir attīstības iespējas pasākumu organizēšanā nākotnē?

Darbs izstrādāts, pētot un analizējot tematiski saistītas teorijas (mācīšanās, sociālo tīklu un tās atzara – sociālā kapitāla) un iepriekš izstrādātus pētījumus, veicot LBB pārstāvju intervēšanu, arhīva dokumentu un nozares publikāciju analīzi un LBB pasākuma apmeklētāju anketēšanu.

Pētījumā apkopoti LBB un tās reģionālo nodaļu un tematisko sekciju 1989.–2018. gadā organizētie profesionālie pieredzes apmaiņas pasākumi. Izstrādāti pasākumu saraksti ar tematisku iedalījumu: ikgadējie pārskata pasākumi; pagastu kongresi; vasaras semināri; starptautiskie pasākumi; profesionālie braucieni; un citi. Veikta pasākumu, to tematikas, apmeklētības un attīstības analīze pēc 10 gadu principa (1989–1998; 1999–2008; 2009–2018). Autore izstrādātie saraksti papildināti un publicēti plašākai pieejamībai LBB tīmekļvietnē (“Aktivitātes”, b. g.; “Vēsturiskās sekcijas”, b. g.; “Sēlijas nodaļa (1999–2007)”, b. g.).

LBB profesionālo pieredzes apmaiņas pasākumu apzināšana un izpēte ļauj secināt, ka šie pasākumi ir vērtīgi un sniedz plašas iespējas, piemēram:

- apmainīties ar praktiski nodarīgām idejām un pieredzi;
- gūt plašu ieskatu par Latvijas bibliotēku stāvokli un darbību;
- vienkopus satikties gan nozares praktiķiem, gan teorētiķiem;

- jauniešiem nozares speciālistiem iekļauties profesionālajā vidē;
- veicināt piederības izjūtu un neformālo komunikāciju;
- iepazīt kolēģus, saliedēties;
- paaugstināt interesi par nozari;
- profesionāli pilnveidoties.

Atslēgvārdi: Latvijas Bibliotekāru biedrība, pieredzes apmaiņa, pasākumi.

Izmantotie informācijas avoti

Aktivitātes. (b. g.). Izgūts no http://www.bibliotekari.lv/?page_id=4436

Latvijas Bibliotekāru biedrības arhīvs. [1989]. *III Latvijas bibliotekāru kongress* [Programma].

Piķe, A. (2019). *Latvijas Bibliotekāru biedrība un profesionālie pieredzes apmaiņas pasākumi kopš darbības atjaunošanas* (bakalaura darbs). Rīga: Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.

Sēlijas nodaļa (1999–2007). (b. g.). Izgūts no http://www.bibliotekari.lv/?page_id=6932

Vēsturiskās sekcijas. (b. g.). Izgūts no http://www.bibliotekari.lv/?page_id=7020

LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKAS SOCIĀLO MEDIJU SATURA ANALĪZE (FACEBOOK.COM)

Rita Alkšbirze

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

rita.alksbirze@lu.lv

Sociālie mediji ir cilvēku savstarpēja mijiedarbība, kurā viņi veido, dalās un/vai apmainās ar informāciju un idejām, izmantojot virtuālo komunikāciju un tīklus (Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija, 2015). LU Bibliotēkas lietotāji un viesi ir aktīvi sociālo mediju lietotāji, kas nosaka to, ka bibliotēka var sasniegt savus lasītājus un veidot dialogu ar saviem lasītājiem sociālajos tīklos jeb tīmekļa vietnēs. LU Bibliotēkas konts *Facebook* ir izveidots 2014. gada 24. novembrī un šobrīd ir sasniedzis jau vairāk nekā 1700 sekotāju, un to lietotāju skaits pieaug katru gadu līdz ar jauno studentu uzņemšanu Universitātē. Viens no galvenajiem uzdevumiem ir veidot saturu, lai ar tekstuālu, attēlu, video vai skaņas apmaiņu un komunikāciju panāktu sociālo dialogu ar saviem sekotājiem. Kopumā LU Bibliotēka ir publicējusi 4452 attēlus un sešus video materiālus, kas līdz šim nav pētīti.

Pieaugot sociālo tīklu popularitātei, nepieciešams izvērtēt LU Bibliotēkas veidotā konta efektivitāti, vai tās saturs atbilst mūsdienu lietotāju vajadzībām, un vai informācija, kas tiek publicēta, sasniedz tās sekotājus, lai aizvien pieaugtu lietotāju vēlme dalīties ar bibliotēkas saturu, veidojot dialogu ar pašu bibliotēku un citiem sociālo tīklu lietotājiem. Pētījuma galvenais mērķis ir sniegt priekšlikumus satura veidošanā un publicēšanā.

Pētījuma galvenais jautājums ir, vai novēršot dažādas nepilnības, var uzlabot LU Bibliotēkas tēlu *Facebook* vietnē?

Lai īstenotu pētījuma mērķi, tika izstrādāta pētījuma koncepcija trīs posmos.

Pirmajā posmā tika noteikts laika intervāls, ko vēlamies izpētīt. Pētījumā tika analizētas 2018. gadā publicētās ziņas. Pētījums tika sākts 2019. gadā, tādējādi par pamatu ņemot ziņas, kas ir publicētas iepriekšējā kalendārā gadā, kā arī laikposms tika noteikts, balstoties uz publicēto ziņu apjomu. Kopumā pētījumā tika izanalizētas 504 ziņas, kas publicētas 2018. gadā. Otrajā koncepciju izstrādes posmā tika noteikts, ka visām konkrētajā laikposmā ievietotajām ziņām tiks pētīts saturs un lietotāju iesaiste pēc iepriekš izstrādātiem kritērijiem. Trešajā posmā apkopotī rezultāti un izstrādāti secinājumi un priekšlikumi, kā situāciju uzlabot.

Pētījumā tika iegūti dati par publicēto ziņu veidiem. LU Bibliotēka no visām ziņām ir veidojusi savu oriģinālo ziņu saturu un mazāk pievērsusies ziņu pārpublicēšanai. Ir konstatētas deviņas pārpublicētas ziņas. Iegūtie rezultāti liecina par risku, ka var neveidoties dialogs ar citām institūcijām/struktūrvienībām, kuru ziņu saturs var būt aktuāls LU Bibliotēkas lietotājiem.

Pētījumā iegūti dati par ziņu sadalījumu pēc to satura un tēmas. Kopumā izdalītas 27 tēmas. Visvairāk ziņu tiek publicēts par krājumu, datubāzēm un pasākumiem. Pārējie temati ir par to, ko nepieciešams vairāk izcelt un popularizēt, piemēram, dažādu veidu bezmaksas un maksas pakalpojumi u. tml.

Pētījumā ir iegūti dati par ziņu publicēšanu pa mēnešiem, kas ļauj noteikt, cik bieži vairākas ziņas pēc kārtas tiek ievietotas vienas dienas laikā. Iegūtie rezultāti liecina, ka visaktīvākie ziņu publicēšanas mēneši ir marts, oktobris un janvāris, kas arī sakrīt ar iegūtajiem datiem par ziņu sadalījumu pēc tēmām, jo šajos mēnešos visaktīvāk tiek popularizēts krājums un datubāzes, tādējādi ļaujot izdarīt secinājumus un nosakot efektīvāko ziņu publicēšanas laikus.

Lasītāju iesaistes aspektā secināts, ka LU Bibliotēkas ziņas kopumā atzīmētas kā “patīk” 3311 reizes. Lietotāji 458 reizes ir “dalījušies” ar ziņu saturu savā lietotāju lokā un 76 reizes par ziņu saturu ir izteikuši komentārus, 24 reizes oriģinālo ziņu saturam ir pievienotas institūcijas, kurām ziņas ir saistošas.

Tika secināts, ka bibliotēkai nepieciešams veidot publicēšanas stratēģiju pa mēnešiem, pa dienām un pat pa noteiktiem laikiem, kad efektīvāk ziņu sasniedz lietotāju, kas novērstu haotisku ziņu ievietošanu vienlaikus. Viens no secinājumiem – bibliotēkai nepieciešams veidot ziņas ar vienotu saturu, kas aptver visas tās nozaru bibliotēkas, jo *Facebook* konta nosaukums ir “LU Bibliotēka”. Tāpat būtu nepieciešams novērst nekvalitatīvu bilžu publicēšanu. Bildēm no interneta būtu nepieciešams pievienot atsauces. Galvenais ieteikums ir veidot vizuālo identitāti, kas būtu skaidri saprotama un identificējama ar LU Bibliotēku. Mūsdienās aktuāls ir video formāts, kas jāņem vērā, publicējot dažādu saturu. Publicējot saturu, nepieciešams aktīvāk iesaistīt sekotājus, lai veidotos atgriezeniskā saite un notiktu dialogs, piemēram, konkursi, īsas aptaujas ar jautājumiem dažādu grupu lietotājiem. Secināts, ka, sakārtojot publicēšanas struktūru, varētu novērst lietotājiem asociācijas ar vilts ziņām un neuzticēšanos tās saturam, tādējādi panākot sekotāju pieaugumu un viņu aktīvu iesaistīšanos, notiekot dialogam ar lietotājiem.

Nākotnē pētījumu ir iespējams turpināt, izvēloties citā laikposmā ievietotās ziņas, salīdzināt tās ar iepriekšējiem gadiem, novērtēt lietotāju aktivitāti, pieaugumu vai samazinājumu.

Atslēgvārdi: sociālie tīkli, *Facebook*, Latvijas Universitātes Bibliotēka.

Izmantotie informācijas avoti

Elektroniskie resursi

Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija. (2015). *Sociālie tīkli: satura publicēšana un koplietošana*. Izgūts no https://eprasmes.lv/wp-content/uploads/2015/08/Socialie_tikli_eScouts_final.pdf

Latvijas Universitātes Bibliotēka. (2014). *Latvijas Universitātes Bibliotēka* [Facebook profils] (2018. gadā publicētās ziņas). Izgūts no <https://www.facebook.com/bibliotekalu/>

LIETOTĀJU IESAISTE LATVIJAS UNIVERSITĀTES PORTĀLA TAKSONOMIJAS IZVEIDĒ

Liene Viļuma

Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa, Latvija

liene.viluma@lu.lv

Viens no digitālu produktu, tostarp tīmekļvietņu un lietotņu, kvalitātes rādītājiem ir lietotāja gūtā pieredze (Hassenzahl & Tractinsky, 2006). Lai produkts radītu pozitīvu lietotāja pieredzi, tā izstrādē saskaņā ar cilvēkcentrētas projektēšanas principiem jāiesaista gan dažādu disciplīnu speciālisti, gan paši lietotāji (International Organization for Standardization, 2010).

Pētījuma mērķis bija ar LU tīmekļvietnes lietotāju dalību izveidot vietnes satura taksonomiju – formalizētas hierarhiskas attiecības starp satura elementiem vai to kopām un terminiem to apzīmēšanai, lai tā atbilstu lietotāju mentālajam modelim vai zināšanu struktūrai. Pētījuma jautājums – kā LU tīmekļvietnes lietotāji grupētu vietnes satura elementus? Kā viņi šīs grupas nosauktu?

Lai iegūtu atbildi uz pētījuma jautājumiem, tika izmantota kartīšu šķirošanas metode (Wood & Wood, 2008). Metodes būtība – dalībniekiem jāsakārto kartītes ar vietnes satura elementiem viņiem jēgpilnās un loģiskās grupās. Atvērtajā kartīšu šķirošanā dalībnieki paši veido grupas un nosauc tās, slēgtajā – kārtot kartītes iepriekš noteiktās kategorijās (Baxter, Courage, & Caine, 2015). Atvērtā kartīšu šķirošanu veica 54 dalībnieki. Dalībnieki bija izraudzīti tā, lai reprezentētu LU vietnes prioritārās mērķa grupas – studentus, potenciālos studentus, darbiniekus, sadarbības partnerus.

Dalībnieki kopā izveidoja 533 kategorijas, vidēji 10 kategorijas. Tika noteikts kartīšu semantiskais tuvums jeb biežums, kādā katru divu kartīšu pāris iekļauts kādā grupā. Fakultātes kopā tika grupējuši 92% dalībnieku (50 reizes), fakultāti ar katedru – 70% dalībnieku (38 reizes). Ar studiju uzsākšanu saistīts kartīšu klasteris ietvēra arī netieši saistītas kartītes, kas kopā grupētas 8–44 reizes. Vienlaikus kartīšu līdzības matricā iezīmējās apgabali, kas parādīja mazāk izteiktus, paralēlus grupējumus tālāk no līdzības matricas diagonāles.

Hierarhiskā klasteranalīzē tika iegūta dendrogramma, kas ļauj saprast attiecību stiprumu starp jēdzieniem (Albert & Tullis, 2013). Dendrogrammas būtiskākais trūkums ir tāds, ka katrs elements var atrasties tikai vienā kategorijā, nav redzami citi grupējumi, kā arī netiek ņemti vērā kategorijām piešķirtie nosaukumi. Kopumā dendrogrammā iezīmējās 11 klasteri.

Kategorijām piešķirtie 533 nosaukumi tika analizēti manuāli. Pamatojoties uz līdzīgu vai saistītu nozīmi, tie tika apkopoti un standartizēti.

Pētījuma rezultāti parāda, kā vietnes lietotāji grupētu satura elementus un grupas nosauktu. Tomēr izveidot vietnes taksonomiju, balstoties tikai uz to, nav iespējams. Rezultāti neņem vērā vietnes lietotāju uzdevumus, vietnes īpašnieka mērķus un dažādus kontekstuālus faktorus. Kaut arī izdevās iegūt vērtīgus

rezultātus, kas atbilst lietotāju mentālajam modelim, tomēr to jēgpilna iekļaušana vietnes taksonomijā ir sarežģīts uzdevums, un izveidotā taksonomija ir tikai viens no iespējamajiem variantiem, kas arī jātestē ar lietotājiem.

Atslēgvārdi: informācijas arhitektūra, lietotāja pieredze, cilvēkcentrēta projektēšana.

Izmantotie informācijas avoti

Albert, B., & Tullis, T. (2013). *Measuring the User Experience: Collecting, Analyzing, and Presenting Usability Metrics* (2nd ed.). Amsterdam, Boston: Morgan Kaufmann Elsevier Inc. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-373558-4.00012-1>

Baxter, K., Courage, C., & Caine, K. (2015). *Understanding Your Users: A Practical Guide to User Research methods* (2nd ed.). Amsterdam, Boston: Morgan Kaufmann Elsevier Inc.

Hassenzahl, M., & Tractinsky, N. (2006). User experience - a research agenda. *Behaviour & Information Technology*, 25(2), 91–97. <https://doi.org/10.1080/01449290500330331>

International Organization for Standardization. (2010). ISO 9241 Ergonomics of Human-System Interaction - Part 210: Human-Centred Design for Interactive Systems.

Wood, J. R., & Wood, L. E. (2008). Card Sorting: Current Practices and Beyond. *Journal of Usability Studies*, 4(1), 1–6.

ATVĒRTĀ ZINĀTNE: LATVIJAS ZINĀTNISKĀS SABIEDRĪBAS VIEDOKLIS, PRIEKŠROCĪBAS, ŠĶĒRŠĻI UN VAJADZĪBAS

Gita Rozenberga, Aija Uzula

Latvijas Universitāte, Latvija

gita.rozenberga@lu.lv; aija.uzula@lu.lv

Starptautiskā zinātnes vidē aktualizējusies ar atvērtību saistītu principu izmantošana pētniecībā (Lefebvre, Schermerhorn & Spruit, 2018). Atvērtās zinātnes praktizēšana veicina veiksmīgu iekļaušanos zinātniskā darba projektos, atpazīstamību un ietekmi nozarēs. Lai attīstītu nepieciešamos pakalpojumus pētniekiem un sabiedrībai, ir būtiski noskaidrot galvenos šķēršļus pilnvērtīgai atvērtības kultūras attīstībai Latvijas pētniecībā.

Pētījuma mērķis bija noskaidrot pētnieku viedokli par atvērtās zinātnes aspektiem Latvijas zinātniskajā sabiedrībā.

Pētījuma gaitā būtiski bija rast atbildes uz šādiem jautājumiem. Kā realizējas atvērtās zinātnes principu izmantošana pētniecībā Latvijā? Kādas ir priekšrocības un šķēršļi atvērtās zinātnes praktizēšanai Latvijā?

Aptaujas veikšanai izmantota starptautiskā ORION projekta zinātnes komunikācijas ekspertu izstrādātā anketa (ORION Open Science, 2019). Elektroniski izplatītajā 11 jautājumu aptaujā piedalīties tika aicināti visu zinātņu nozaru pētnieki, pēcdoktoranti un doktora studiju programmu studenti Latvijā.

Aptaujā piedalījās pārsvarā eksakto un sociālo zinātņu pārstāvji, 49% respondentu pieredze pētnieciskajā darbā ir vairāk nekā pieci gadi. Respondentu atbildes liecina, ka zinātnes atvērtība galvenokārt ir būtiska pašiem pētniekiem, uzņēmējdarbības un industriju interesentiem, mazāk būtiska politikas veidotājiem un plašākai sabiedrībai un atvērtiem ir jābūt pētījuma rezultātiem, galaproduktiem, pētījuma koncepcijai un metodoloģijai, vismazāk atvērtam – izpētes procesam. Par visizplatītāko aktivitāti atvērtajā zinātnē atzīstama pētījumu rezultātu izplatīšana zinātnieku lokā un publicēšanās atvērtā piekļuvē. Sadarbība ar finansētājiem un industriju, publicēšanās atvērtā piekļuvē un atvērtu datu aspekts minētas kā visaktuālākās aktivitātes atvērtās zinātnes kontekstā. Par visbūtiskākajiem šķēršļiem uzskatāms finansējuma un infrastruktūras trūkums, fragmentāras zināšanas, neskaidrība par iekļaušanos karjeras veidošanas kontekstā.

Pētniekus Latvijā kopumā interesē atvērtās zinātnes jautājumi, taču negatīvi ietekmē piemērota finansējuma, atbilstošu infrastruktūru un pilnīgu zināšanu trūkums. Augstākās izglītības un zinātniskajās institūcijās ir aktuāli attīstīt atbalsta pakalpojumus un stimulus (studiju programmās integrējot atvērtās zinātnes principu praktizēšanas tēmas, attīstot eksperta līmeņa konsultācijas un iesaisti pētījumu projektu darba grupās), izvērst informēšanas un popularizēšanas aktivitātes par tiem (paplašinot informatīvo materiālu un konsultāciju klāstu pētniecības datu pārvaldībā, metadatu, zinātnes komunikācijas jautājumos).

Atslēgvārdi: atvērtās zinātnes praktizēšana, zinātnes komunikācija, pētniecības metodoloģija.

Pētījums veikts OpenAIRE-Advance projektā.

Izmantotie informācijas avoti

Lefebvre, A., Schermerhorn, E., & Spruit, M. (2018). How Research Data Management Can Contribute to Efficient and Reliable Science. *Research Papers*, 35. Retrieved from https://aisel.aisnet.org/ecis2018_rp/35

ORION Open Science. (2019, January 11). *Analysis and Benchmarking: Self-assessment Questionnaire*. Retrieved from <https://www.orion-openscience.eu/news/201901/how-open-your-research-use-our-open-science-questionnaire>

BIBLIOTĒKU ĒKAS UN VIETAS IDENTITĀTE. TEORĒTISKS IESKATS

Baiba Īvāne

*Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju
nodaļa, Jelgavas pilsētas bibliotēka, Latvija*

baibaivanelv@gmail.com

Bibliotēka ir ikvienai kopienai nozīmīga institūcija, kultūras mijiedarbības punkts. Vietējo iedzīvotāju piesaistīšana bibliotēkai ir komplicēts un daudzslāņains process, kurā nevar izvairīties tikai vienu, par citiem svarīgāku darbības virzienu. Bibliotēku reprezentē gan tās krājuma kvalitāte, gan piedāvāto pakalpojumu klāsts un atbilstība, telpu ērtums, pieejamība, arī estētiskās kvalitātes un citi faktori. Viens no aspektiem, kas netieši var ietekmēt to, kā iedzīvotāji redz un izmanto bibliotēkas pakalpojumus, ir vietējās kopienas identitāte un bibliotēkas pozīcija tajā. Viena no identitātes komponentēm ir vietas identitāte, un tas, kā pilsētvidē un kopienā tiek pozicionēta bibliotēka caur tās ēku kultūrvēsturisko vēstījumu, var ietekmēt, veicināt vai – gluži otrādi – kavēt bibliotēku internalizēšanu jeb pieņemšanu kā neatņemamu vietējās kopienas identitātes daļu.

Pētījuma mērķis bija analizēt aktuālās teorētiskās atziņas par vietas identitātes konceptiem, sasaistot tās ar publisko bibliotēku ēku kultūrvēsturisko naratīvu vietējās kopienas vietas identitātes formēšanās procesos.

Pētījuma laikā tika meklētas atbildes uz jautājumu, kā teorētiskajā literatūrā tiek analizēts vietas identitātes koncepts un kā to iespējams sasaistīt ar bibliotēku vietas identitāti un bibliotēkas ēkas kultūrvēsturisko naratīvu kā šīs identitātes daļu.

Bibliotēku pētījumos jēdziens “vieta” tradicionāli tiek uzlūkots sniegto pakalpojumu kontekstā. Bibliotēka tiek uzlūkota kā “sociāla vieta un telpa”, un uz bibliotēkas vietu orientēti pētījumi definē šo institūciju kā kopienas centru, kam ir ietekme uz sabiedrības procesiem. Publiskās bibliotēkas ietekmē kopienu caur savu sociālo, izglītojošo un kultūras lomu (Söderholm & Nolin, 2015; Usherwood, 2002; Johnson, 2010). Bibliotēkām ir nozīmīga loma vietējās kopienas iedzīvotāju iztēles, radošuma un personības izaugsmē, kā arī nozīme un ietekme vietējās kultūras, identitātes, sociālās kohēzijas un kopienas stiprināšanā (Buschman, 2003; Aabø et al., 2010). Savukārt vieta ir pieredzes konstrukts: tas ir ne tikai fiziskais materiāls, no kā tā ir veidota, vietu veido arī tas, kā cilvēki to apzinās. Vietas identitāte ir fiziskajā realitātē balstīta sociāla konstrukcija, kuru veido fiziskā, simboliskā un institucionālā komponente (Tuan, 1975; Peng et al., 2020). Šie taustāmie elementi parasti tiek raksturoti kā tie, kurus var izmantot, lai veidotu vietas dažādās identitātes. Vietas identitāte ir ieinteresētās puses atmiņu par pagātņi, priekšstatu par šodien un nereti nākotnes ieceru reprezentācija (Paasi, 2001). Bibliotēku ēku kultūrvēsturiskais naratīvs sevī ietver visus trīs vietas identitātes fiziskajā realitātē balstītos pamatelementus (fiziskos, simboliskos, institucionālos), tāpēc šis naratīvs var kļūt par nozīmīgu bibliotēkas pagātnes, šodienas un nākotnes vēstījuma reprezentāciju.

Teorētiskajā literatūrā un pētījumos, kas saistīti ar bibliotēku identitātes jautājumiem, ēkas konteksts pamatā tiek saistīts ar ēku projektēšanas, rekonstruēšanas un dizaina jautājumiem, analizējot tos lietotājiem orientētā perspektīvā (Moorman, 2011; Afacan, 2017; Svobodová et al., 2012; McDonald, 2007). Taču nepietiekami bibliotēkas ēkas tiek aplūkotas tās kultūrvēsturiskā naratīva perspektīvā (izņemot gadījumus, ja ēka piedzīvojusi rekonstrukciju, atrodas kopienai nozīmīgā vēsturiskā namā, tai piemīt īpašas arhitektoniskas kvalitātes, vai arī bibliotēka tiek celta no jauna). Ikviens bibliotēkas nams ir daļa no organizācijas un vietējās kopienas vietas identitātes, un ikviena nama kultūrvēsturiskajam vēstījumam, kas tiek pētīts un aktualizēts, ir potenciāls bibliotēku vietas identitātes stiprināšanā vietējā kopienā.

Atslēgvārdi: vietas identitāte, bibliotēku ēkas, kultūrvēsturiskais naratīvs.

Izmantotie informācijas avoti

- Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places? *Library & Information Science Research*, 32(1), 16–26. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.07.008>
- Afacan, Y. (2017). Sustainable Library Buildings: Green Design Needs and Interior Architecture Students' Ideas for Special Collection Rooms. *The Journal of Academic Librarianship*, 43(5), 375–383. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2017.07.002>
- Buschman, J. (2003). *Dismantling the public sphere : Situating and sustaining librarianship in the age of the new public philosophy / John E. Buschman*. Westport, CT ; London: Libraries Unlimited, 218.
- Johnson, C. A. (2010). Do public libraries contribute to social capital?: A preliminary investigation into the relationship. *Library & Information Science Research*, 32(2), 147–155. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.12.006>
- McDonald, A. (2007). *The top ten qualities of good library space* (pp. 13–29). De Gruyter Saur. <https://doi.org/10.1515/9783598440373.1.13>
- Moorman, J. A. (2011). Library buildings: Planning and programming. *Library Trends*, 60(1), 215–226. <https://doi.org/10.1353/lib.2011.0032>
- Paasi, A. (2001). *Europe as a Social Process and Discourse: Considerations of Place, Boundaries and Identity*. 8(1), 7–28. <https://doi.org/10.1177/096977640100800102>
- Peng, J., Strijker, D., & Wu, Q. (2020). Place Identity: How Far Have We Come in Exploring Its Meanings? *Frontiers in Psychology*, 11, 294. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00294>
- Söderholm, J., & Nolin, J. (2015). Collections Redux: The Public Library as a Place of Community Borrowing. *Library Quarterly*, 85(3), 244–260. <https://doi.org/10.1086/681608>
- Svobodová, M., League of European Research Libraries. Architecture Group, Národní technická knihovna, & LIBER Architecture Group Seminar. (2012). *New library buildings in Europe: Documentation 2012 / Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche, LIBER Architecture Group, Národní technická knihovna ; edited by Mahulena Svobodová. Národní technická knihovna*. <https://old.techlib.cz/default/files/download/id/3197/lag-documentation-2012.pdf>
- Tuan, Y.-F. (1975). Place: An Experiential Perspective. *Geographical Review*, 65(2), 151–165. JSTOR. <https://doi.org/10.2307/213970>
- Usherwood, B. (2002). Demonstrating impact through qualitative research. *Performance Measurement and Metrics*, 3(3), 117–122. <https://doi.org/10.1108/14678040210453546>

LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKAS LEĢENDA HENRIKS NOVACKIS (1915–1973)

Vēsma Klūga

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

vesma.kluga@lu.lv

Vairāk nekā 100 gadu ilajā Latvijas Universitātes (LU) Bibliotēkas pastāvēšanas vēsturē tās darbību ir sekmējuši daudzi darbinieki, tostarp Henriks Novackis. Līdz šim nav apzināta Henrika Novacka biogrāfija un analizēta viņa profesionālā darbība un devums LU Bibliotēkā 29 gadu garumā.

Pētījuma mērķis ir apkopot pieejamo informāciju un sniegt ieskatu Henrika Novacka biogrāfijā un viņa profesionālajā darbībā bibliogrāfa amatā LU Bibliotēkā laikposmā no 1944. gada oktobra līdz 1973. gada martam. Izvirzīto mērķu sasniegšanai kā pētniecības metodes tika izmantota dokumentu izpēte un analīze. Pētījuma sagatavošanai izmantoti dokumenti no LU Bibliotēkas krājuma, Henrika Novacka Personas lieta no LU arhīva un publikācijas laikrakstā “Padomju Students”.

Henriks Novackis dzimis 1915. gada 4. oktobrī Rīgā strādnieku ģimenē. Izglītību iegūst 2. Rīgas pilsētas ģimnāzijā, 1936. gadā iestājas Latvijas Valsts universitātes (LVU) Filozofijas un filoloģijas fakultātes klasiskajā nodaļā, kuru beidz kā klasiskais filologs. 1944. gada 25. oktobrī sāk strādāt LU Bibliotēkā par bibliotekāru, pēc tam tiek apstiprināts bibliotekāra tulkotāja amatā, vēlāk – Sistemātiskā kataloga nodaļas vadītāja un galvenā bibliogrāfa amatā.

Arhīva lietas dokumenti liecina par padomju represijām pret Henriku Novacki 1950. gadā, kad viņš tika atbrīvots no Bibliogrāfijas nodaļas vadītāja amata.

No 1955. līdz 1960. gadam paralēli darbam Henriks Novackis neklātienē studē LVU Vēstures un filoloģijas fakultātē un iegūst filologa un vidusskolas latviešu valodas un literatūras skolotāja kvalifikāciju. No 1964. līdz 1973. gadam paralēli darbam LU Bibliotēkā ir latīņu valodas lektors LVU Vēstures un filoloģijas fakultātes Klasiskās filoloģijas katedrā.

Henrika Novacka daudzpusīgās zināšanas deva viņam iespēju sekmīgi darboties ne tikai bibliogrāfijas jomā, bet arī kā publicistam un tulkotājam. Starp viņa publikācijām ir bibliogrāfiska satura darbi un publikācijas par LU Bibliotēku laikrakstos, raksti par latviešu un aizrobežu literatūru. Viņš ir viens no 1955. gadā izdotās *Latīņu – latviešu vārdnīcas* sastādītājiem, kā arī sengrieķu traģēdiju tulkotājs.

Henriks Novackis kā daudzpusīgi apdāvināts cilvēks vienmēr atradis laiku arī sabiedriskajam darbam: vadīja angļu valodas kursus, rediģēja sienas avīzi, zīmēja karikatūras, vadīja pasākumus, organizēja dramatisko pulciņu, kurā gan spēlēja pats, gan ieinteresēja pārējos kolēģus. Henriks Novackis miris 1973. gada 5. martā

Atslēgvārdi: Latvijas Universitātes Bibliotēka, Henriks Novackis, biogrāfija, bibliotēkas katalogi.

Izmantotie informācijas avoti

Henriks Novackis. (b. g.). Personas lieta. LU arhīvs.

LVU ZB. (1973). Henriks Novackis. *Padomju Students*, 23, 4.

Skomorovska, T. (1969). Svētki bibliotekāru saimē: Henriks Novackis. *Padomju Students*, 666-9, 3.

U. A. (1965). Henriks Novackis. *Padomju Students*, 24, 2.

LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKAS PIRMSKARA PERIODA RESURSI

Ilga Mantiniece

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

ilga.mantiniece@lu.lv

Pētījumā par Latvijas Universitātes Bibliotēku pirmskara periodā no dažādiem resursiem – finanšu līdzekļi, cilvēkresursi, telpas, bibliotēkas informācijas resursi – galvenā uzmanība pievērsta iespieddarbu krājumam, kas līdz šim ir ticis aplūkots galvenokārt vispārīgi vai arī sašaurināti kādas atsevišķas kolekcijas aspektā. Izpēti par tā ieguves avotiem, saturu, vērtējumu apgrūtina gan sākotnēji fiksētās informācijas nepilnības, gan dažādajos laika periodos ideoloģiski iespaidotais informācijas saturs. LU Centrālās bibliotēkas pirmajās inventāru grāmatās līdz 1924./1925. studiju gada sākumam netika atzīmēti nedz iespieddarbu inventarizēšanas datumi, nedz ieguves avoti. Līdz ar to ir problemātiski identificēt konkrētas krājuma daļas kā atsevišķus kopumus. Arī bibliotēkas tā laika politika sekmēja krājuma izklaidētību pretēji mūsdienu tendencei vēsturiskos krājumus organizēt pēc kolekcijas principa.

Pētījuma mērķis – iegūt pilnīgāku pārskatu par bibliotēkas vēsturisko krājumu, sintezējot no inventāra grāmatām izgūto informāciju un metainformāciju no dažādiem publiski pieejamiem avotiem, lai iegūtu pilnīgāku priekšstatu par bibliotēkas vēsturiskā krājuma veidošanos un saturisko vērtību.

Pētījuma jautājumi: kāda ir LU Bibliotēkas krājuma izpētes pakāpe; kā līdz šim pieejamā informācija ir iespaidojusi priekšstatu par pirmskara perioda informācijas resursiem bibliotēkā?

Pētījuma procesā tika analizēti ieraksti LU Centrālās bibliotēkas attiecīgā perioda inventāra grāmatās, tajās sniegtās informācijas kvalitāte, fiksēto izmaiņu esamība un pievērsta uzmanība saturiskajam aspektam. Lai iegūtu trūkstošo informāciju, tika meklēti papildu dati no ziņām presē, Universitātes darbības pārskatu u. tml. izdevumos, arhīva materiālos. Tika veikts apjomīgs darbs bibliotēkas inventāra grāmatu izpētē un salīdzināšanā ar krājumu *'de visu'*, lai pārbaudītu informācijas atbilstību un izdarītu secinājumus par bibliotēkas krātuvē glabātā krājuma apzināšanas pakāpi.

Tika konstatēts līdz šim pieejamās informācijas nepilnīgums un vairākas būtiskas neprecizitātes. Šajā sakarībā ir jāpārvērtē kādreiz paustie viedokļi par atsevišķu krājuma kopumu vērtību. Reālās situācijas izpētē attiecībā uz saglabājušos vēsturisko krājumu daļu konstatēti daudzi izdevumi, kas pelna ievēribu un plašāku sabiedrības ieinteresētību ar tiem iepazīties tuvāk.

Latvijas Universitātes Bibliotēkas pirmskara perioda informācijas resursi joprojām nav pilnībā izpētīti, un ir jāturpina darbs to apzināšanā, pienācīgā novērtēšanā un popularizēšanā.

Atslēgvārdi: Latvijas Universitātes Bibliotēkas vēsture, LU Bibliotēkas krājuma veidošanās, izdevumu ieguves avoti, literatūras nodrošinājums, LU Bibliotēkas inventāra grāmatas.

Izmantotie informācijas avoti

- Latvijas Universitāte. (1929). *Latvijas Universitāte: 1919–1929*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Latvijas Universitāte. (1939). *Latvijas Universitāte divdesmit gados: 1919–1939*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Latvijas Universitāte. (1927). *Latvijas Universitātes darbības pārskats 1926/27 akad. gads*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Latvijas Universitāte. (1928). *Latvijas Universitātes darbības pārskats 1927/28 akad. gads*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Latvijas Universitāte. (1929). *Latvijas Universitātes darbības pārskats 1928/29 akad. gads*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Latvijas Universitāte. (1930). *Latvijas Universitātes darbības pārskats 1929/30 akad. gads*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Latvijas Universitāte. (1926). *Latvijas Universitātes divgadu darbības pārskats 1924.–1926*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Latvijas Universitāte. (1925). *Latvijas Universitātes piecgadu darbības pārskats 1919.–1924*. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Latvijas Universitātes Bibliotēka. (1920–1924). *Latvijas Augstskolas Bibliotēkas inventāra grāmatas, 1–3* (nepublicēts materiāls).
- Latvijas Universitātes Bibliotēka. (2007). *Latvijas Universitātes Bibliotēka laikmetu griežos*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
- Latvijas Universitātes Bibliotēka. (1924–1940). *Latvijas Universitātes Centrālās bibliotēkas inventāra grāmatas: 1924.–1939*. (nepublicēts materiāls).
- Latvijas Universitātes Bibliotēka. *Nepublicētie materiāli no LU Bibliotēkas arhīva Reto grāmatu un rokrakstu krājumā : atskaites, pārskati, ziņojumi*.
- Latvijas Valsts Vēstures arhīvs, 7427. f., 6. apr.
- Latvijas Vēstures arhīvs, 1340. f., 15. apr.

DIPLOMDARBU KOLEKCIJAS (1920–1944) IZVĒRTĒJUMS LATVIJAS UNIVERSITĀTES BIBLIOTĒKAS KRĀJUMĀ

Daina Gavare

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

daina.gavare@lu.lv

Līdz šim nav veikts izvērtējums par Latvijas Universitātes (LU) studentu Diplomdarbu kolekciju (1920–1944) Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājumā. Studentu diplomdarbi (tajos iekļauti arī konkursa, sacensības, kandidāta, studiju, maģistra, atsevišķi habilitācijas darbi un disertācijas), izturējuši tikpat kā gadsimtu ilgu laika periodu, atspoguļo LU pētniecības darbu gandrīz visās fakultātēs. Vairākiem darbiem nav norādīts pilns studenta vārds, uzvārds, neprecīzi norādīts diplomdarba izstrādāšanas gads. Darbu autoru atpazīšana nav iespējama arī gadījumos, kad tie tika iesniegti sacensībai vai konkursam, tos noformējot anonīmi – ar darba moto apzīmētā aploksnē ieliktu zīmi ar autora vārdu, uzvārdu un matriculas numuru, adresi un darba nosaukumu. Līdz šim neidentificētu autoru darbu ir nedaudz vairāk kā 8 procenti no Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājumā esošajiem darbiem.

Diplomdarbu kolekcijā šobrīd iekļauti desmit LU fakultāšu zinātniski pētnieciskie darbi. Pētījuma mērķis ir noskaidrot, cik daudz no Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes bijušajiem absolventiem – diplomdarbu autoriem – ir ieguvuši atpazīstamību LU, Latvijā un pasaulē ar savu profesionālo darbību tautsaimniecībā un jurisprudencē vai kādā citā nozarē.

Lai iegūtu nepieciešamo informāciju, izvirzīti divi pamatjautājumi – cik daudz diplomdarbu ir Latvijas Universitātes Bibliotēkā no katras fakultātes laikposmā no 1920. līdz 1944. gadam, un kādu tematu pētniecībai ir pievērsušies Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes studenti.

Pētījumā izmantoti Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājumā esoši diplomdarbi, kas pieejami Latvijas Universitātes Bibliotēkas Reto izdevumu un rokrakstu krājumā un izmantojami pētniecības nolūkā gan par konkrētu personu vai interesējošu tematu vēsturiskā aspektā.

Informācija par darbu autoriem precizēta un papildināta no datubāzes “Latvijas Universitātes studenti”, kas ir daļa no Latvijas Valsts vēstures arhīva un Latvijas Arhīvistu biedrības 2009. un 2010. gadā realizētā projekta “Latvijas augstskolu studenti”, un citiem informācijas resursiem.

Pētījuma gaitā precizēti dati par diplomdarbu autoru identitāti, iegūta informācija par vairāku Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes absolventu dzīves un darba gaitām Latvijā un pasaulē un viņu ieguldījumu nozares attīstībā.

Latvijas Universitātes Bibliotēkas diplomdarbu kolekcija ir vēsturiska liecība par studentu pētniecības tematu izvēli un to aktualitāti laikposmā starp diviem pasaules kariem un to skaita dinamiku šajā Latvijas vēstures posmā. Absolventu vidū ir Latvijas Brīvības cīņu dalībnieki, no kuriem daudzi apbalvoti ar Lāčplēša Kara

ordeni, daudzi, nepiepildījuši savus sapņus, nokļuva padomju represiju gūstā, daļa devās bēgļu gaitās uz rietumiem, iegūstot papildu izglītību un respektablas darba vietas. Pēc Latvijas valsts neatkarības atgūšanas 20. gadsimta 90. gados daži no viņiem atgriezās dzimtenē, turpinot darboties profesionālajā jomā un sniegt savu atbalstu.

Atslēgvārdi: tautsaimniecība, tiesību zinātne, diplomdarbi, Latvijas Universitātes Bibliotēkas krājums, Latvijas Universitātes vēsture.

Izmantotie informācijas avoti

- Adamovičs, I., Auškāps, J., & Straubergs, K. (red.). (1939). *Latvijas Universitāte divdesmit gados, 1919–1939*. 1. d. : *Vēsturiskas un statistiskas ziņas par Universitāti un tās fakultātēm*. [Rīga]: Latvijas Universitāte. Izgūts no <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/31827>
- Jēkabsons, Ē., & Ščerbinskis, V. (2007). *Latvijas advokatūra : zvērināti advokāti un zvērinātu advokātu palīgi biogrāfijās, 1919–1945* (Biogrāfiskā vārdnīca). Rīga: Latvijas Valsts vēstures arhīvs.
- Lapiņš, L. (sast., red.). (1999). *Latvijas Universitātes Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes Tiesību zinātņu nodaļas absolventu dzīves un darba gaitas: (1919–1944)*. Rīga: Augusta Lēbera fonds.
- Latvijas Universitāte. (1925). *Latvijas Universitātes piecgadu darbības pārskats : 1919.–1924*. Rīga: Latvijas Universitāte. Izgūts no <http://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/31861>
- Latvijas Valsts vēstures institūts. (2010). *Latvijas Universitātes studentu datubāze*. Izgūts no <http://www.archiv.org.lv/studenti/index.php?id=2>

LASĪTĀJU KLUBI LATVIJAS PUBLISKAJĀS BIBLIOTĒKĀS

Ieva Bekmane

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

ieva.bekmane@lu.lv

Latvijā 2019. gadā darbojās 771 pašvaldību publiskā bibliotēka (Latvijas Republikas Kultūras ministrija, 2020). Salīdzinājumā ar 2018. gada datiem pašvaldību publisko bibliotēku skaits ir sarucis par desmit (Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2019). Katrai bibliotēkai ir svarīgi piesaistīt ikvienu lietotāju – skolu un akadēmiskās bibliotēkas biežāk tiek apmeklētas mācību gada laikā, kad skolēniem un studentiem (arī mācībspēkiem) ir vajadzīgas grāmatas mācību vielas apguvei. Citās publiskajās bibliotēkās lietotāju skaits ir mainīgs, un bibliotekāriem ir nepieciešams veidot dažādas lasīšanas aktivitātes, lai piesaistītu pēc iespējas vairāk aktīvo lietotāju. Viena no lasīšanas aktivitātēm, kas tiek realizēta nolūkā piesaistīt lietotājus, ir lasītāju klubi – tā ir lasīšanas interesentu nodibināta grupa, kas satiekas ik pēc noteikta laika un apspriež iepriekš izraudzītu literatūru, tā rosinot diskusijas ne tikai par literatūras darbu, bet arī par tā autoru (Collins English Dictionary, n. d.).

Pētījuma mērķis bija noskaidrot Latvijas publisko bibliotēku lasītāju klubu mērķus, dalībnieku piesaisti, literatūras atlasī, kā arī šo klubu dalībnieku tikšanās reižu struktūru.

Pētījums tika veikts, balstoties uz šādiem jautājumiem:

1. Cik aktīva Latvijas publiskajās bibliotēkās ir lasītāju klubu darbība?
2. Kāds ir lasītāju klubu izveides mērķis Latvijas publiskajās bibliotēkās?
3. Kā izveidotajos lasītāju klubos tiek izvēlēta literatūra, kas tiks lasīta un apspriesta nākamajā kluba dalībnieku tikšanās reizē?
4. Ar kādām problēmām saskaras lasītāju klubu dalībnieki viņu tikšanās reizēs?

Pētījuma izstrādes sākumā tika definēta pētījuma problēma, mērķis un uzdevumi, kā arī izvirzīti pētījuma jautājumi, uz kuriem tika rastas atbildes pētījuma izstrādes laikā. Lai lasītāju klubu darbība tiktu pētīta pilnvērtīgi, tika izmantotas četras teorijas. Kā pētījuma metodes tika izvēlētas dokumentu analīze un attālinātas intervijas ar atsevišķu publisko bibliotēku lasītāju klubu organizatoriem. Pētījuma noslēgumā tika apkopoti un analizēti iegūtie dati.

Latvijas publisko bibliotēku lasītāju klubu aktivitāti nav iespējams noteikt pēc kāda parametra. Salīdzinot 2018. un 2019. gada Latvijas publisko bibliotēku darba pārskatus, lasītāju klubu aktivitāte Latvijas publiskajās bibliotēkās ir palielinājusies. Lasītāju klubiem Latvijas publiskajās bibliotēkās nav konkrētu mērķu, kas būtu jāsasniedz noteiktā laika posmā. Lasītāju klubu izveides mērķi ir domubiedru un lasīšanas mīļotāju kopā sanākšana, diskusiju un sarunu veicināšana par izlasītajiem literatūras darbiem, lasītprasmes attīstīšana un lasīšanas kultūras veidošana.

Šis pētījums sniedz ieskatu Latvijas publisko bibliotēku organizētajos lasītāju klubos un to darbības attīstībā. Izstrādātais pētījums var būt kā pamats citam pētījumam, kurā detalizētāk tiktu aplūkota lasītāju klubu darbība un to ietekmes faktori vai arī kāda konkrēta lasītāju kluba darbības attīstība.

Atslēgvārdi: lasītāju klubi, Latvijas publiskās bibliotēkas, dokumentu analīze, attālinātās intervijas.

Izmantotie informācijas avoti

Collins English Dictionary. (n. d.). *Reading group*. Retrieved from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/reading-group>

Latvijas Nacionālā bibliotēka. (2019). *Latvijas bibliotēkas 2017. un 2018. gadā*. Izgūts no <https://dom.lndb.lv/data/obj/file/27487005.pdf>

Latvijas Republikas Kultūras ministrija. (2019). *Statistika*. Izgūts no <https://www.km.gov.lv/lv/statistika>

BIBLIOTĒKU MOBILO LIETOTŅU FUNKCIJAS

Lelde Kiopa

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

lelde.kiopa@lu.lv

Mūsdienās cilvēki arvien biežāk ikdienā izmanto viedtālruņus. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem, 2019. gadā 65,0% Latvijas iedzīvotāju lietoja viedtālruņus, bet portatīvos datorus – tikai 12,4%, turklāt skolēnu un studentu vidū viedtālruņus izmantoja 96,9%, bet portatīvos datorus – 26,7% (Centrālā statistikas pārvalde, 2019). Ņemot vērā šos statistikas datus, uzņēmumiem un iestādēm, tostarp bibliotēkām, jāpielāgojas klientu/lietotāju mūsdienu informācijas tehnoloģiju lietošanas paradumiem un jāpiemēro savas tīmekļa vietnes izmantošanai mobilajās ierīcēs un/vai jāveido mobilās lietotnes. Latvijas Universitātes Bibliotēka sniedz dažādus attālinātos pakalpojumus, un to izmantošanu daudz vienkāršāku un ērtāku Latvijas Universitātes studentiem un darbiniekiem padarītu mobilās lietotnes izveide.

Pētījuma mērķis bija izstrādāt saturisku un vizuālu Latvijas Universitātes Bibliotēkas mobilās lietotnes koncepciju. Tika izvēlētas trīs teorijas: pragmatisma teorija, lietotājcentrēta dizaina paradigma un vizuālā dizaina integrācijas pamatprincipi. Tika izvirzīti trīs pētījuma jautājumi:

1. Kādas lietotājiem noderīgas funkcijas iespējams iekļaut bibliotēku mobilajās lietotnēs?
2. Kādi dizaina principi jāievēro bibliotēku mobilās lietotnes izstrādē?
3. Kādas funkcijas, pēc LU studentu un Latvijas Universitātes Bibliotēkas darbinieku domām, nepieciešams iekļaut Latvijas Universitātes Bibliotēkas mobilajā lietotnē?

Lai sasniegtu pētījuma mērķi, tika lietotas anketēšanas un struktūrskicēšanas metodes. Izmantojot LU studentu un Latvijas Universitātes Bibliotēkas darbinieku anketēšanā iegūtos rezultātus, tika izvirzītas Latvijas Universitātes Bibliotēkas lietotnē iekļaujamās funkcijas, un, balstoties uz tām, tika izveidota Latvijas Universitātes Bibliotēka lietotnes koncepcija.

Pētījuma gaitā tika noskaidrots, ka Latvijas Universitātes Bibliotēkas mobilajā lietotnē būtu nepieciešamas šādas funkcijas: “Mana bibliotēka” jeb lietotāja konts, paziņojumi, datubāzu izmantošana, Latvijas Universitātes Bibliotēkas kontaktinformācija, kavējuma naudas apmaksa un mobilā lietotāja karte. Lai nodrošinātu šo funkciju pieejamību, būtu nepieciešamas piecas galvenās sadaļas: “pieslēgšanās”, “profils”, “meklēšana”, “mobilā lietotāja karte” un “kontaktinformācija”. Mobilās lietotnes izstrādē jāievēro vizuālās struktūras, elementu noformējumam jābūt balstītam uz to funkcijām, kā arī elementu, teksta un informācijas skaitam jābūt pēc iespējas mazākam, lai lietotnē būtu vienkāršāk orientēties. Lai lietotne iederētos kopējā LU stilā un tās noformējums būtu harmonisks, jāievēro LU stila grāmatā iekļautie nosacījumi.

Lai izveidotu pilnvērtīgu Latvijas Universitātes Bibliotēkas mobilo lietotni, nepieciešams veikt plašāku lietotāju izpēti (piemēram, papildu anketēšanu, fokusgrupu intervijas) un izpēti tehnisko risinājumu nodrošināšanā. Arī turpmāk būtu jāievēro lietotājcentrēta pieeja, iesaistot lietotājus visā mobilās lietotnes izstrādes procesā.

Atslēgvārdi: mobilā lietotne, mobilās lietotnes koncepcija, bibliotēku mobilās lietotnes, Latvijas Universitātes Bibliotēka.

Izmantotie informācijas avoti

Centrālā statistikas pārvalde. (2019). *Iedzīvotāji, kuri lieto mobilās ierīces interneta piekļuvei ārpus mājām vai darba (% no iedzīvotāju kopskaita attiecīgajā grupā)* (Statistikas dati). Izgūts no http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/zin/zin__01ikt_datori__iedz/ITMG070.px/table/tableViewLayout1/

PRIMO DISCOVERY LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ: STUDĒJOŠO LIETOŠANAS PARADUMI

Marta Liepa

Latvijas Universitātes Bibliotēka, Latvija

marta.liepa@lu.lv

Viens no galvenajiem efektīva bibliotēkas informācijas meklēšanas sistēmas izmantojuma priekšnosacījumiem ir tās lietojamība – mijiedarbība starp lietotāju un sistēmas saskarni (Papatheodorou & Tsakonas, 2006). Latvijas Universitātes Bibliotēka kopš 2017. gada nodrošina iespēju meklēt informāciju, izmantojot rīku *Primo Discovery (Primo)*, tāpēc ir svarīgi izprast, kā viena no galvenajām lietotāju grupām – studenti – vērtē tā lietojamību un vai spēj atrast nepieciešamos resursus.

Pētījuma mērķis bija veikt *Primo* lietojamības novērtējumu Latvijas Universitātes studentu vidū, lai identificētu galvenās problēmas, ar ko šī lietotāju grupa saskaras informācijas meklēšanas procesā.

Lai veiktu lietojamības novērtējumu, tika izmantota verbālā protokola metode, piedaloties septiņiem Latvijas Universitātes studentiem no dažādām fakultātēm. Dalībniekiem bija jāizpilda iepriekš sagatavoti uzdevumi, komentējot savas darbības un pārdomas. Šāda pieeja sniedz ieskatu ne tikai saskarnes lietojamības aspektos, bet arī pašu lietotāju paradumos un attieksmē. Apkopojot gan dalībnieku pausto, gan viņu darbības *Primo* saskarnē, tika analizēta rīka lietojamība.

Tika konstatēts, ka *Primo* saskarne atbilst vispārpieņemtajiem labas lietojamības kritērijiem un galvenās problēmas uzdevumu izpildē saistāmas ar dalībnieku informētības un prasmu trūkumu. To, cik sekmīgi students spēj izpildīt uzdevumus, lielā mērā ietekmē arī viņa paša izpratne par informācijas pieprasījuma veidošanu, fasetu lietojumu, akadēmiskajā vidē izmantoto terminoloģiju. Tāpat jāņem vērā, ka studentu informācijas meklēšanas paradumus ir ietekmējis populārais rīks *Google*, kas ļauj izgūt meklēšanas rezultātus ar vienkāršām darbībām atšķirībā no *Primo*, kurā visatbilstošākie rezultāti iegūstami, lietojot dažādas papildu funkcijas.

Var secināt, ka studentu prasmes un paradumi, meklējot informāciju, ir ne mazāk nozīmīgs faktors kā meklētājsistēmas lietojamība. Tāpēc īpaši būtisks ir akadēmisko bibliotekāru pedagoģiskais darbs, ne vien informējot par *Primo* pieejamību, bet arī mērķtiecīgi skaidrojot rīka plašās funkcionalitātes sniegtās iespējas un priekšrocības. Tāpat *Primo* var tikt izmantots kā palīglīdzeklis bibliotēkas sniegtajās apmācībās, demonstrējot dažādus akadēmiskās informācijas meklēšanas paņēmienus un iespējas, veidojot un nostiprinot studentu informācijas meklēšanas paradumus akadēmiskajām vajadzībām. Lai gan sākotnēji daudzfunkcionālā *Primo* saskarne studentos var radīt apmulsumu un atturību, saņemot atbilstošu apmācību, viņi spēs efektīvi sameklēt studijām un pētniecībai vajadzīgo informāciju.

Atslēgvārdi: *Primo Discovery*, informācijas meklēšana, akadēmiskās bibliotēkas, lietojamība.

Izmantotie informācijas avoti

- Comeaux, D. (2012). Usability Testing of a Web-Scale Discovery System at an Academic Library. *College & Undergraduate Libraries: Discovery Tools: The Next Generation of Library Research*, 19(2-4), 189-206. <https://doi.org/10.1080/10691316.2012.695671>
- Galbreath, B., Johnson, C., & Hvizdak, E. (2018). Primo New User Interface: Usability Testing and Local Customizations Implemented in Response. *Information Technology and Libraries (Online)*, 37(2), 10-35. Izgūts no <https://datubazes.lanet.lv:4975/docview/2065274930?accountid=27169>
- Reiss, E. (2012). *Usable Usability: Simple Steps for Making Stuff Better*. Indianapolis: John Wiley & Sons. Retrieved from <https://ebookcentral.proquest.com/lib/lulv/detail.action?docID=821864>
- Rose-Wiles, L. M., & Hofmann, M. A. (2013). Still Desperately Seeking Citations: Undergraduate Research in the Age of Web-Scale Discovery, *Journal of Library Administration*, 53:2-3, 147-166. <https://doi.org/10.1080/01930826.2013.853493>
- Tsakonas, G., & Papatheodorou, C. (2006). Analysing and evaluating usefulness and usability in electronic information services. *Journal of Information Science*, 32(5), 400-419. <https://doi.org/10.1177/0165551506065934>
- Vaughan, J. (2011). *Web Scale Discovery Services*. Chicago: American Library Association. Izgūts no <https://ebookcentral.proquest.com/lib/lulv/detail.action?docID=680165>

BIBLIOTEKĀRU DIGITĀLO PRASMJU PAŠNOVĒRTĒJUMS

Baiba Holma

*Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju
nodaļa, Latvija*

baiba.holma@lu.lv

Pētījums veikts starptautiskā projektā “BIBLIO. Digitālo prasmju un kompetences palielināšana bibliotekāriem Eiropā”. Projektu finansē Eiropas Savienības Erasmus + programma, un tās galvenais mērķis ir izpētīt bibliotēku nozares profesionāļu mācību vajadzības un izstrādāt apmācību programmas digitālo prasmju pilnveidošanai.

Digitālās prasmes kļūst arvien pieprasītākas visās dzīves jomās. Informācijas tehnoloģijas transformējušas daudzus bibliotēku darba procesus un to īstenošanai nepieciešamās profesionālās kompetences. Noteikta līmeņa digitālās prasmes kļūst par bibliotekāra darba uzdevumu izpildes pamatnosacījumu.

Pētījuma mērķis: analizēt pētījumos par bibliotekāru digitālajām prasmēm iegūtos rezultātus, lai noskaidrotu, kuras prasmes ir nepieciešamas pilnveidot, lai īstenotu bibliotēku sociālo lomu un funkcijas mūsdienu informācijas vidē.

Pētījuma jautājumi: 1) Kas ir digitālās prasmes un digitālās kompetences? 2) Kuras digitālās prasmes pieder pie informācijas speciālista profesionālajām kompetencēm? 3) Kā bibliotekāri vērtē savas digitālās prasmes?

Pētījumā vispirms ir raksturoti digitālo prasmju un kompetenču modeļi (Vuorikari, Punie, Carretero, Van den Brande, 2016), (IFLA, 2017), (LIBER, 2020), pēc tam – digitālo prasmju vieta informācijas speciālistu kompetenču modeļos (Corrall, 2008), (Tirziman, 2017). Pētījuma empīrisko bāzi veido dati no pētījumiem par bibliotekāru digitālajām prasmēm un to pašnovērtējumu (Aleksejeva, 26.11.2020.), (“Librarianship in Europe – mapping professional needs: Report”, 2020).

Pētījums parāda digitālo prasmju un to līmeņu pieaugošo nozīmi bibliotekāra darba uzdevumu īstenošanā. Atbilstoši digitālo kompetenču modelim *DigComp* bibliotekāri viszemāk vērtē problēmrisināšanas un drošības digitālās prasmes. Līdzās digitālo prasmju nepieciešamībai saglabājas arī nepieciešamība pēc citām prasmēm (piemēram, saskarsmes prasmes, pētniecības prasmes, radošums u. c.).

Digitālo prasmju apguve ir kļuvusi par ikviena cilvēka ikdienas nepieciešamību. Bibliotekāra profesionālajās kompetencēs ietilpst digitālās prasmes, kuras atbilst vismaz vidējam līmenim.

Atslēgvārdi: digitālās prasmes, digitālās kompetences, profesionālās kompetences, bibliotekāri, pašvērtējums.

Izmantotie informācijas avoti

- Aleksejeva, V. (26.11.2020.). *Bibliotekāra profesionālās un vispārējās kompetences akadēmiskajās bibliotēkās*. Izgūts no <https://www.biblioteka.lv/bibliotekara-profionalas-un-visparejas-kompetences-akademiskajas-bibliotekas/>
- Corrall, S. (2008). The emergence of hybrid professionals: new skills, roles and career options for the information professional. *Online Information 2008 Proceedings*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/282261305_The_emergence_of_hybrid_professionals_New_skills_roles_and_career_options_for_the_information_professional
- IFLA. (18.08.2017.). *IFLA Statement On Digital Literacy*. Retrieved from <https://www.ifla.org/publications/node/11586>
- LIBER. (2020). *Identifying Open Science Skills For Library Staff & Researchers*. Retrieved from <https://libereurope.eu/blog/2020/03/10/open-science-skills-diagram/>
- Librarianship in Europe – mapping professional needs: Report*. (2020). Retrieved from https://www.biblio-project.eu/wp-content/uploads/2020/05/BIBLIO_WP2_Mapping-Professional-Needs_Report.pdf
- Tirziman, E. (2017). The Librarian – A Redefined Profession for the 21st Century. *Romanian Review of Library & Information Science*. 13(4), 101–108. DOI: 10.26660/rrbsi.2017.13.4.101
- Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez, S., & Van den Brande, G. (2016). *DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model*. Luxembourg Publication Office of the European Union. doi:10.2791/11517

DARBA DEVĒJU PRASĪBAS BIBLIOTĒKU DARBINIEKIEM

Daina Pakalna

*Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju
nodaļa, Latvija*

daina.pakalna@lu.lv

Pētījums veikts starptautiskā projektā “BIBLIO. Digitālo prasmju un kompetences palielināšana bibliotekāriem Eiropā”, ko finansē Eiropas Savienības Erasmus + programma. Projekts tiek realizēts piecās valstīs – Beļģijā, Bulgārijā, Grieķijā, Itālijā un Latvijā. Tā galvenais mērķis ir izpētīt bibliotēku nozares profesionāļu mācību vajadzības un izstrādāt programmu digitālo prasmju pilnveidošanai.

Projektā ir veikti vairāki pētījumi par bibliotekāru digitālo kompetenču līmeni un mācību vajadzības. Šajā referātā apskatīti darba sludinājumu analīzes rezultāti, lai noskaidrotu, kādas ir darba devēju prasības bibliotēku darbiniekiem.

Līdzīgi pētījumi, kuros analizēti darba sludinājumi, jau ir veikti gan Latvijā (Kraukle, 2008; Bule, 2018), gan ārzemēs (Bishop, Cadle, & Grubestic, 2015; Zhang, Su, & Hubschman, 2021).

Šajā pētījumā tika atlasīti 70 darba sludinājumi, kuros minēti amati, kas saistīti ar bibliotekāro darbu. Analīze nav iekļauti sludinājumi, kuros tiek meklētas citas profesijas darbam bibliotēkā, piemēram, sabiedrisko attiecību speciālisti vai informācijas tehnoloģiju speciālisti. Sludinājumi meklēti vairākos Latvijas darba sludinājumu portālos, Bibliotēku portālā, Latvijas Bibliotekāru biedrības tīmekļa vietnē, bibliotēku sociālo tīklu vietņu profilos, pašvaldību tīmekļa vietnēs.

Sludinājumi publicēti no 2017. gada janvāra līdz 2021. gada martam. Tā kā darba sludinājumi parasti netiek arhivēti, tie noteikti nav visi šajā laika posmā publicētie sludinājumi.

Sludinājumi analizēti pa vakancēs minētajiem amatiem – vadītāji/struktūrvienību vadītāji (21 sludinājums), vecākie/galvenie bibliotekāri (21 sludinājums), bibliotekāri (23 sludinājumi), bibliogrāfi (3 sludinājumi), bibliotēku informācijas speciālisti (2 sludinājumi). Analīzē iekļautas šādas kontentanalīzes kategorijas: izglītības prasības, atalgojums, prasības attiecībā uz darba pieredzi, kompetences (atsevišķi izdalītas vispārējās un nozarei specifiskās) un personības īpašības.

Tikai septiņos darba sludinājumos kā obligāta izglītības prasība tiek minēta izglītība bibliotēku nozarē. Pārējos sludinājumos tā tiek minēta tikai kā priekšrocība vai netiek minēta vispār.

Iepriekšējā darba pieredze kā viena no prasībām minēta 28 sludinājumos – tā norādīta gan kā obligāta, gan kā vēlama.

Lielākajā daļā sludinājumu ir norādīts arī solītais atalgojums pirms nodokļu nomaksas. Vadītāju/struktūrvienību vadītāju grupā vidējais atalgojums ir 646 eiro, vecāko/galveno bibliotekāru grupā – 657 eiro, bibliotekāru grupā – 593 eiro.

No vispārējām kompetencēm sludinājumos visbiežāk minētas digitālās kompetences, komunikācijas prasmes, valsts valodas un svešvalodu prasmes, no bibliotēku nozarei specifiskajām kompetencēm – bibliotēku informācijas sistēmas pārzināšana, informācijpratība un pasākumu organizēšanas prasmes. Vairākos sludinājumos tiek minētas arī personības īpašības – visbiežāk precizitāte, pacietība, atbildības izjūta.

Darba sludinājumu analīze rada priekšstatu par to, kādus bibliotēku speciālistus darba devēji vēlas redzēt bibliotēkās. Nozares izglītība parasti tiek uzskatīta tikai par priekšrocību, ne obligātu prasību. Sludinājumos minētas gan vispārējās, gan nozarei specifiskās kompetences. Visbiežāk minētas digitālās kompetences.

Atslēgvārdi: zināšanas, prasmes, kompetence, darba sludinājumi, izglītības prasības, atalgojums.

Izmantotie informācijas avoti

BIBLIO Mapping Professional Needs. Report. (2021). Retrieved from <https://www.biblio-project.eu/studies-reports/>

Bishop, B. W., Cadle, A. W., & Grubestic, T. H. (2015). Job Analyses of Emerging Information Professions: A Survey Validation of Core Competencies to Inform Curricula. *Library Quarterly*, 85(1), 64–84.

Bule, S. (2018). *Bibliotekāram nepieciešamās kompetences publiskajā bibliotēkā* (maģistra darbs). Rīga: Latvijas Universitāte.

Kraukle, I. (2008). *Darba tirgus izvirzītās prasības bibliotēku darbiniekiem* (bakalaura darbs). Rīga: Latvijas Universitāte.

Zhang, Y., Su, F., & Hubschman, B. (2021). A content analysis of job advertisements for digital humanities-related positions in academic libraries. *The Journal of Academic Librarianship*, 47. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102275>

LASĪŠANAS PĒTĪJUMOS IZMANTOTĀS TEORIJAS

Sandra Cīrule

Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa, Latvija

sandra.cirule@lu.lv

Referātā tiek apskatīti LU Sociālo zinātņu fakultātes Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas studentu pētījumi par lasīšanu, kas izstrādāti no 2017. līdz 2020. gadam, un tajos izmantotās teorijas.

Studentu pētniecības interešu virzienus nosacīti var iedalīt četrās grupās:

- lasāmvielas izvēle, drukāto grāmatu nozīme un noteiktu mērķauditoriju lasīšanas paradumi;
- lasīšanas fiziskais aspekts;
- lasīšanas un tehnoloģiju mijiedarbība;
- lasīšana kā sociāla vērtība un aktivitāte.

Šā dalījuma robežas nav strikti noteiktas, jo dažos pētījumos vērojama tematiska pārklāšanās vai atsevišķu elementu kombinēšanās.

Students kā pētnieks ir subjekts ar savu pasaules redzējumu, katrs izvēlas savu pētījumu pamatojošas teorijas, kas ļauj uz pētāmajiem objektiem un priekšmetiem paraudzīties no cita skatupunkta un ietekmē arī pētījuma gaitu un rezultātu interpretāciju.

Kopumā gan lasīšanu kā cilvēkdarbības izpausmi, gan teorijas kā zinātnisku konceptu plašākā sabiedrībā pavada stereotipiski priekšstati: lasīšana ir pārāk vienkārša, vēsturiski pierasta un cilvēka ikdienā neatņemama darbība, lai tur atklātu ko jaunu, savukārt teorijas ir tālu no ikdienas dzīves, nav interesantas un ir saprotamas tikai zinātniekiem. Autore, izmantojot studentu pētījumu piemērus, oponent šiem priekšstatiem, parādot gan lasīšanas pētījumu tematiskās daudzveidības iespējas, gan teoriju saistību ar reālo dzīvi, proti, kā tās saistās ar dažādiem lasīšanas aspektiem, kas ir sevi apliecinājuši teju katra cilvēka dzīvē, gan lasīšanas starpnozaru raksturu, ko apliecina citu nozaru un starpnozaru teoriju iederība šajos pētījumos.

Vairums studentu darbu pamatoti ar vienu teoriju, taču ir studenti, kas izmantojuši divas, trīs (Grauziņa, 2020) un pat četras teorijas (Bekmane, 2020), kas organiski papildina cita citu un veido pētījuma pamatu.

Apskatā autore ietvērusi 10 studentu darbus: kursa darbu, kas saista uzmanību ar labu kvalitāti un Latvijā reti pētītu tematu – lasīšanas fiziskā vide un apstākļi (Kuzņecova, 2019), ko iedvesmojis arī viens no lasīšanas pētniekiem, kas nopietni pētījis lasīšanu kā ķermeņa pieredzi (McLaughlin, 2015), sešus bakalaura darbus un trīs maģistra darbus, kas iekļaujas iepriekš minētajās tematiskajās grupās.

Šajos darbos studenti ir izmantojuši kopā trīspadsmit teorijas. Dažas teorijas ir pazīstamas un bieži izmantotas (inovāciju difūzijas teorija, sociāli kognitīvā teorija, komunikācijas aprites modelis u. c.), taču lasīšanas dažādās izpausmes skaidrotas arī ar visai radoši izvēlētu teoriju palīdzību (nedrošības mazināšanas

teorija, kognitīvās disonanses teorija, plūsmas teorija, nopietnās atpūtas teorija, masu kultūras teorija).

Lasišanas starpnozaru raksturu labi ilustrē arī dažādu nozaru teoriju veiksmīgais izmantojums studentu pētījumos. Šajos darbos lietotas komunikācijas zinātnes, pedagoģijas, psiholoģijas, socioloģijas, sociālo zinātņu, literatūrzinātnes teorijas, kā arī dažas teorijas, kam jau ir starpnozaru teoriju statuss.

Atslēgvārdi: lasišanas pētījumi, teorijas.

Izmantotie informācijas avoti

- Bekmane, I. (2020). *Lasītāju klubi Latvijas publiskajās bibliotēkās* (bakalaura darbs). Rīga: LU Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.
- Grauziņa, A. (2020). *Trīsdesmitgadnieku paaudzes daiļliteratūras lasišanas paradumi un apstākļi* (maģistra darbs). Rīga: LU Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.
- Kuzņecova, K. (2019). *Individuālie lasišanas paradumi: lasišanas vide un apstākļi* (kursa darbs). Rīga: LU Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.
- McLaughlin, T. (2015). *Reading and the body: The physical practice of reading*. US: Palgrave Macmillan.

PĒTĪJUMI PAR CILVĒKU INFORMACIONĀLO UZVEDĪBU KRĪZES SITUĀCIJĀS

Santa Dargē

Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa, Latvija

sl12087@lu.lv

Informācijas pieejamība nodrošina arvien plašākas iespējas dažādu dzīves situāciju risināšanā, tai kļūstot par vienu no vērtīgākajiem 21. gadsimta resursiem. Savukārt informācijas pieejamības faktors pieprasa arvien vairāk zināšanu un prasmju, lai saprastu, kādi ir informācijas avoti, kuru informācijas avotu izvēlēties un kuram avotam var ticēt. Pētījumi rāda, ka bieži vien informacionālās uzvedības pamatā ir vismazākās piepūles princips (*the principle of least effort*). Izmantojot šo pieeju, ar mazāko enerģijas patēriņu informācijas lietotāji tiecas sasniegt kaut cik pieņemamus rezultātus, kas ne vienmēr var būt noderīgi. Turklāt pētījumi rāda, ka informācija no vairākiem avotiem var izraisīt informācijas pārslodzi, provocējot negatīvas psiholoģiskas un uzvedības reakcijas (Soroya, Farooq, Mahmood, Isoaho & Zara, 2021).

Covid-19 pandēmijas laikā īpaši aktuāli kļuva jautājumi par veselības informācijas uzvedību un veselībpratību, analizējot izmaiņas cilvēku veselības informācijas uzvedībā (Zimmerman & Shaw, 2020). Analizējot jautājumu par cilvēku informacionālo uzvedību krīzes situācijās, tiek pievērsta uzmanība arī personības iezīmju ietekmei uz informācijas meklēšanas stratēģiju un trajektoriju izvēli.

Pētījuma mērķis ir apzināt cilvēku informācijas uzvedību Covid-19 krīzes situācijā, salīdzinot ar citām dzīves krīzes situācijām, un noteikt to modeļus, veicot izpētes pakāpes analīzi.

Pētījuma jautājumi:

- Kā Covid-19 ietekmē cilvēku informacionālo uzvedību un psiholoģisko stāvokli?
- Kādi teorētiskie modeļi palīdz izprast informacionālo uzvedību tieši Covid-19 laikā?
- Kādi ir galvenie informācijas ticamības kritēriji Covid-19 infodēmijas laikā?
- Kā mainās indivīda pieeja darbā ar informāciju krīzes situācijās?

Izpētes pakāpes analīzei tika izmantoti 2020. un 2021. gada zinātniski pētnieciskie darbi, kuros tiek lietotas jaukta tipa metodes, analizējot Covid-19 pandēmijas ietekmi uz cilvēku informacionālo uzvedību.

Rezultāti apstiprina, ka tradicionālajiem mediju kanāliem joprojām ir svarīga loma krīzes situācijā, kad pieaugošais pieprasījums pēc uzticamas informācijas vāciski runājošās valstīs notiek vienlaikus ar uzticamu informācijas avotu, piemēram, sabiedrisko raidorganizāciju, pastiprinātu izmantošanu. Tas uzsver šo iestāžu nozīmi, it īpaši krīzes situācijā.

Analizēto pētījumu rezultāti parāda, ka infodēmijas laikā Eiropas valstu iedzīvotāji vairāk pievēršas tradicionāliem informācijas kanāliem, nevis izmanto starppersonu komunikāciju kā galveno informācijas avotu.

Atslēgvārdi: informācijpratība, veselībratība, veselības informācijas uzvedība, Covid-19.

Izmantotie informācijas avoti

- Austin, L., Fisher Liu, B., & Jin, Y. (2012). How Audiences Seek Out Crisis Information: Exploring the Social-Mediated Crisis Communication Model. *Journal of Applied Communication Research*, 40(2), 188-207. <https://doi.org/10.1080/00909882.2012.654498>
- Chen, E., Lerman, K., & Ferrara, E. (2020). Tracking Social Media Discourse About the COVID-19 Pandemic: Development of a Public Coronavirus Twitter Data Set. *JMIR Public Health Surveill*, 6(2), e19273. <https://doi.org/10.2196/19273>
- Hagar, C. (2010). Whom Do You Trust? Information Seeking During the U.K. Foot and Mouth Crisis. *Library & Archival Security*, 23(1), 3-18. <https://doi.org/10.1080/01960070903200417>
- Nielsen, R. K., Fletcher, R., Newman, N., Brennen, J. S., & Howard, P. N. (2020). Navigating the 'Infodemic': How People in Six Countries Access and Rate News and Information about Coronavirus. *The Reuters Institute for the Study of Journalism*. Retrieved from <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2020-04/Navigating%20the%20Coronavirus%20Infodemic%20FINAL.pdf>
- Soroya, S. H., Farooq, A., Mahmood, K., Isoaho, J., & Zara, S. (2021). From information seeking to information avoidance: Understanding the health information behavior during a global health crisis. *Information Processing & Management*, 58(2), 102440. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2020.102440>
- Zimmerman, M. S., & Shaw Jr, G. (2020). Health information seeking behaviour: a concept analysis. *Health Information & Libraries Journal*, 37(3), 173-191. <https://doi.org/10.1111/hir.12287>
- Zhang, Z., Yao, X., Yuan, S., Deng, Y., & Guo, C. (2021). Big five personality influences trajectories of information seeking behavior. *Personality and Individual Differences*, 173, 110631. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110631>

JELGAVAS PILSĒTAS BIBLIOTĒKAS MĀJVIETAS 20. GADSIMTA PIRMAJĀ PUSĒ. ZINĀMAIS UN NEAPZINĀTAIS

Baiba Īvāne

*Latvijas Universitāte, Sociālo zinātņu fakultāte, Informācijas un bibliotēku studiju
nodaļa, Jelgavas pilsētas bibliotēka, Latvija*

baibaivanelv@gmail.com

Pirmā pilsētas pašvaldības finansētā bibliotēka Jelgavā dibināta 1920. gadā. Patlaban Jelgavas pilsētas bibliotēka ir reģiona galvenā bibliotēka, un kopš tās dibināšanas tās tīkls ir nepārtraukti attīstījies; bibliotēka simts gadu garajā periodā mitinājusies 15 dažādās ēkās. Šie nami kultūrvēsturiskā perspektīvā veido sarežģītu un neviendabīgu bibliotēku namu kopainu pilsētvidē, taču arī caur šo neviendabību iespējams ilustrēt bibliotēkas visaptverošo lomu ikvienas kopienas dzīvē.

Šā pētījuma mērķis bija apkopot un analizēt pieejamo informāciju par diviem namiem, kuros 20. gadsimta sākumā atradusies Jelgavas pilsētas bibliotēka. Šo divu ēku vēstures izpēte nozīmīga un vienlaikus apgrūtināta tāpēc, ka tie ir tā sauktie “zudušie nami” Jelgavas pilsētvidē, kas gājuši bojā Otrā pasaules kara laikā un ir daļa no pilsētas zaudētās identitātes. Jelgavas pilsētas bibliotēkas vēstures izziņā šiem zudušajiem namiem līdz šim padziļināta uzmanība nav veltīta.

Pētījuma laikā tika meklētas atbildes uz jautājumu, kāda un cik plaša ir periodikā un vietējo atmiņas institūciju krājumos pieejamā informācija par konkrētajiem Jelgavas pilsētas bibliotēkas zudušajiem vēsturiskajiem namiem un kā tā ir izmantojama, konstruējot Jelgavas pilsētas bibliotēkas vietas identitātes vēstījumu kopējās pilsētvides un vietējās kopienas identitātes struktūrās.

Pētījums veikts, izmantojot satura analīzi: apkopojot un analizējot 20. gadsimta pirmās puses periodikā pieejamo informāciju par konkrētajiem bibliotēkas namiem, kā arī apkopojot un analizējot informāciju un fotoliecības, kas atrodas Jelgavas pilsētas bibliotēkas novadpētniecības krājumā un Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzeja kolekcijā. Vēl nav pilnībā apzināts Latvijas Valsts vēstures arhīva krājums, kas plānots turpmākajos pētījuma posmos.

Pētījuma laikā iegūta vērtīga un daudzveidīga informācija par konkrētajiem bibliotēkas namiem. Secināts, ka bibliotēkas ēkas vēstures izpētē un aktualizēšanā līdz šim pilnībā neievērots ir bijis fakts, ka septiņus mēnešus pēc bibliotēkas dibināšanas 1920. gadā tā mitinājusies Zaļā ielā 12 (tagad – Raiņa iela), ievērojamās tipogrāfijas “J. F. Stefenhāgens un dēls” namā, kura otrajā stāvā agrāk atradies arī Kurzemes provinces muzejs. Šie fakti izmantojami un integrējami arī Jelgavas pilsētas bibliotēkas ēku kultūrvēstures aktualizēšanā. Savukārt par bibliotēkas namu Ezera ielā 6 (tagad – Uzvaras iela), kas tradicionāli tiek uzlūkots par Jelgavas pilsētas bibliotēkas pirmo mājvietu un kas 1938. gadā pēc arhitekta Valda Zēbauera (1903–1993) projekta pārbūvēts un pārprojektēts tieši bibliotēkas

vajadzībām, pieejama daudzveidīga un plaša informācija, kas sniedz ieskatu tā laika bibliotēku darbības un projektēšanas aktualitātēs.

Periodikā atrodama informācija un citas šobrīd apzinātās liecības, kas saglabājušās par konkrētajiem namiem un to nozīmi vietējā kopienā, ir nepilnīgas, taču vienlaikus daudzveidīgas un plašas un ir izmantojamas bibliotēkas vēstures un vietas identitātes konstruēšanā.

Atslēgvārdi: Jelgavas pilsētas bibliotēka, bibliotēku ēkas, bibliotēku vēsture, vietas identitāte.